

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא ויצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות

1.1 ויקרא שמיני ט,א

ויקרא שמיני ט,א:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה – פשטא מונח זקף-קטן מונח זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, בנין אב, דבר החוזר וקורה,

(א) בפסוק (ט,א) פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים רמז כעין היקש ללמוד מעבודת כהן גדול ביום שמיני של ימי המילואים (ט,ח) אל עבודת כהן גדול ביום הכפורים.

(ב) דבר החוזר וקורה התחדשות ללימוד התורה בכל דור וע"י כל אחד מישראל, כפי' **בית ישראל ויקרא שמיני שנת התש"כ**, ד"ה משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו'. איתא לא היה צריך התורה להתחיל אלא מהחודש הזה כו', איתא הוה אמניא גם כן אמת. התחדשות ללימוד התורה, מזכיר התנא שמשא קבל תורה ונמסר לכל הדורות, ולכל אחד מישראל בכל הדורות יש חלק בתורה. והרמז בפ' **קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל** לרמז על זה וכו'.

ויקרא שמיני ט,ב:

וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן קַח-לָךְ עֵגֶל בֶּן-בָּקָר לְחֹטְאֵת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לִפְנֵי ה':

וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן – מונח רביע

קַח-לָךְ ... תלישא גדולה, בתפקיד עקירת עבירה – כפרה מהקב"ה על ערעור גדול שארע במעשה העגל. רש"י להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה. שפת"ח שמכפר על עצמו.

ויקרא שמיני ט,ח:

וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחֵט אֶת-עֵגֶל הַחֹטְאֵת אֲשֶׁר-לָו: עבודת כ"ג ביום שמיני של ימי המילואים.

בבלי יומא ג,ג עבודת כ"ג ביוה"כ נלמדת מעבודת יום שמיני של ימי המילואים רבינא אמר דנין עבודה בכ"ג מעבודה בכ"ג, לכן בשמיני למילואים היה רק אהרן משמש. אמנם הפסוק מדבר בשחיטת עגל החטאת ע"י כ"ג אבל משנה יומא מבטאה זאת לגבי שחיטת התמיד ושאר שחיתות יוה"כ.

וישחט - תביר, מחלק את השחיטה בין כ"ג וכהן אחר, רומז לנאמר ב-**בבלי יומא לא,ג משנה** הביאו לו את התמיד קירצו ומירק אחר שחיטה על ידו קבל את הדם וגו' **רש"י ומירק אחר**. וגמר כהן אחר שחיטה לפי שאין קבלת הדם כשירה אלא בכ"ג וצריך למחר ולקבל.

מקדש דוד – קדשים סימן ז אות א ד' עבודות המתיר ... ואם שוחט מקבל הרי ודאי אינו מקבל כל דם הנפש דאי אפשר לו לקבל עד שיגמור שחיטתו וכדאמרין ב-**יומא לא,ג** הביאו לו התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו לפי שצריך לקבל הדם ומוכח דאי אפשר לשחוט ולקבל כאחת.

מיהו אפשר לומר דלעולם אפשר לשחוט ולקבל כאחת דיכול לשחוט בשמאלו ולקבל בימינו, מיהו התם ביוה"כ כיון דהשחיטה צריכה להיות בכ"ג וא"כ עבודה היא וצריכה ימין וכיון דקבלה ג"כ צריכה ימין לא יכול לשחוט ולקבל כאחת, אבל בשאר קדשים דשחיטה לאו עבודה היא וכשרה בור יכול לשחוט בשמאל ולקבל בימין.

ויקרא אח"ט ז,יא:

וַהֲקָרִיב אַהֲרֹן אֶת-פֶּר הַחֹטְאֵת אֲשֶׁר-לָו וְכַפֵּר בְּעֹרֹו וּבְעֹד בֵּיתֹו וְשָׁחֵט אֶת-פֶּר הַחֹטְאֵת אֲשֶׁר-לָו: וְשָׁחֵט – תביר, מחלק את השחיטה בין כ"ג וכהן אחר, ראה **ויקרא שמיני ט,ח** ו**וישחט** - תביר

ויקרא שמיני ט,כב – כג:

(כג,ט) וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת-יָדָיו (כתיב) וַיְדַוּ (קרי) אֶל-הָעַם וַיְבָרְכֵם וַיִּגְדַּר מַעֲשֵׂת הַחֹטְאֵת וְהַעֲלָה וְהַשְּׁלָמִים: (כג,ט) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַיִּצְאֻהוּ וַיְבָרְכֻהוּ אֶת-הָעַם וַיִּרְאָה כְבוֹד-ה' אֶל-כָּל-הָעַם:

ע"פ **רש"י** ... הריני דן ורידה (וַיִּגְדַּר) וביאה (וַיָּבֵא) טעונות ברכה (ט) – היות ובסיום שתי הפעולות יש ברכה, לכן נלמד היקש מאחת לשנייה לתכלית שתי הפעולות), מה ורידה מעין עבודה, אף ביאה מעין עבודה, הא למדת למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת.

דבר אחר כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל ... מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל.

שפת"ח ותורה שלמה מביא גרסת ת"כ וגם ירושלמי תענית כי פסוק **כג,ט** מקרא מסורס וקדמה ורידה מן העבודה במזבח ואחריה ברכת כהנים לעם. לכן **וישא** – קדמא ירמז כי רישא הפסוק כתוב קודם לשעת קרותו אחרי **וַיִּגְדַּר מַעֲשֵׂת הַחֹטְאֵת וְהַעֲלָה וְהַשְּׁלָמִים: וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן וְהוּ** (כתיב) וַיְדַוּ (קרי) אֶל-הָעַם וַיְבָרְכֵם.

פסוק **(כג,ט)** וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן – קדמא מהפך פשטא, תבנית של כעין כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו, ב-**(כג,ט)** מדובר על עבודת כהנים, לכן גם ב-**(כג,ט)** מדובר בעבודת כהנים כפרש"י ללמד מ-**(כג,ט)** מה ורידה מעין עבודה, ל-**(כג,ט)** אף ביאה מעין עבודה, הא למדת למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת.

שני הפסוקים האלו המזכירים ברכת אהרן, והרישא של כל אחד מהם בתבנית טעמים דומה מאד לשני הפסוקים האחרונים של ברכת כהנים **במדבר נשא ו,כה – כו**.

במדבר נשא ו: פ [כב] וַיִּגְדַּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[כג] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכֻהוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: ס

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואור רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תברך מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר ליומד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

[כר] יִבְרַכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ: ס
[כה] יָאֵר ה' וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְדֶּךָ: ס
[כז] יֵשׂא ה' וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לֶךָ שְׁלוֹם: ס
[כח] וַיִּשְׂמוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנִי אֲבָרְכֵם: ס

ע"פ מאור ושמש וזהו **וַיְבַרְכְּ מַעֲשֵׂת הַחֲטָאִת** וגו' פירוש, שירד (אהרן) ממדריגתו שהיה לו **בַּעֲשֵׂית הַקִּרְבָּנוֹת**. תבנית דרגא תביר טפחא תומכת בירידת אהרן ממדריגתו הקודמת וגם תומכת בעליתו מחדש עם כלל ישראל כפי שכתב המאור ושמש כיון שראה משה שירד ממדריגתו – נכנס עמו וְלָמְדוּ שִׁיכּוֹל לְקַשֵּׁר אֶת יִשְׂרָאֵל לְשֵׁרָן, וזהו ללמדו על מעשה 'הקטורת'.

וַיְבַרְכְּ - רביע **מַעֲשֵׂת הַחֲטָאִת וְהַעֲלָה** – דרגא תביר טפחא **וְהַשְׁלֵמִים** -- סלוק, הרביע מרמז על אפשרות שעשה ארבעה דברים, ע"פ ראב"ע תמיד של שחר שעדיין לא נשרף כי לא ירדה עדיין אש מהשמים, ע"פ מאור ושמש בשם רש"י שנכנס משה ללמד אהרן על מעשה הקטורת, דרגא תביר טפחא מרמז על קבוצת פרטים מצטרפים כאן עבודות אהרן בחנוכת המזבח והמשכן, סלוק מרמז על הגבלה בעבודות אהרן אפשר שלא שינה דבר ממה שנצטווה.

(ט,ג) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד - קדמא מהפך פשטא מונח זקא-קטן **וַיִּצְאֻ וַיִּבְרְכּוּ אֶת-הָעָם** - מונח זקא-קטן במלה אחת טפחא אתנה, פעמיים זקא-קטן בין בני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, להלן לשון ילקוט שמעוני ודומה לו בתורת כהנים **ילקוט שמעוני תורה פרשת שמיני רמז תקכ** ... על אותה שעה הוא אומר צאינה וראינה בנות ציון בנים המצויינים, במלך שלמה במלך שהשלום שלו, בעטרה שעטרה לו אמו זה אהל מועד שמצוייר בתכלת וארגמן ובתולעת שני ושש, אמר אין אמו אלא ישראל שנאמר ולאומי אלי האזינו, ביום חתונתו ביום ששרתה שכניה בבית, וביום שמחת לבו ביום שירדה אש חדשה מן השמים ולחכה על המזבח את העולה ואת החלבים, וגו'.

וַיִּצְאֻ - מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר בדבר אחד וחל על הכל. **תורה שלמה (ז) תנ"י ברכה כז-ב (משלי כב,ט) וְיָבֵא עֲצֵן הוּא וְיָבֵרֵךְ** אל תקרי יבורך אלא יברך, זה משה רבינו שענינו יפה בברכתו של ישראל וברכך ד' ברכות.הראשונה וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם **(שמות לט,ג) השניה וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַיִּצְאֻ וַיִּבְרְכּוּ אֶת-הָעָם (ויקרא שמיני ט,ג)**, השלישית ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו' **(דברים א,א) ויברך אתכם, הריבעית וזאת הברכה (דברים זח"ב ל,א)** טט – **וַיִּצְאֻ** - מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר בדבר אחד וחל על הכל, אפשר כי הלימוד הוא שלפני כל ברכה של משה ואולי כאן גם של אהרן הם נכנסו לאהל מועד ושרתה עליהם קדושה מיוחדת ואז **וַיִּבְרְכּוּ**.

תורה שלמה (נט) טובים השנים (קהלת ד,ט) זה משה ואהרן, מן האחד זה לעצמו וזה לעצמו. אתה מוצא כשבא משה (טט) – **וַיָּבֵא מֹשֶׁה** קדמא, קדם משה) וברך את ישראל לא שרתה שכניה על ישראל, וכשבאו שניהם וברכו את ישראל, מיד שרתה שכניה על ידיהם,הה"ד **(ט,ט) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַיִּצְאֻ וַיִּבְרְכּוּ אֶת-הָעָם**, בירכו את ישראל ואח"כ **וַיְבָרַךְ כְּבוֹד-ה' אֶל-כָּל-הָעָם**: שרתה שכניה על ידיהם.

וַיִּצְאֻ - מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, היינו רק כאשר בירכו ביחד הביאו לשראת שכניה. **וַיִּבְרְכּוּ** - טפחא,ללא מרכא לפניה, כעין רבוי לא מוגבל, **ספרא שמיני פרשה א** ... מה ברכה ברכן אמר להם תשרה השכינה במעשה ידיכם רבי מאיר אומר כך ברכן ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים והם אמרו לו ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידיו כוננהו,

וַיִּצְאֻ - מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר בדבר אחד וחל על הכל. ע"פ **רבינו בחיי** הלימוד יהיה מהקטרת על מזבח הזהב בקדש ע"י משה ואהרן שאחרי הקטרתה נאמר **ויקרא שמיני ט,כג וַיִּצְאֻ וַיִּבְרְכּוּ**, כי היתה שעת רצון. וע"פ מאמר **זוהר - מדרש הנעלם פ' וירא דף ק ע"א** שעת הרצון מתרבה לכל עשיית ואמירת מעשה הקרבנות והתקרובות ומוציאה מהקטרגים מלקטרג על המזכיר הקרבנות והתקרובות ומעבירה אותם להמליץ טוב על האומר.

ויקרא שמיני י,ד:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲדִיאֵל בֶּן-אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קְרָבֵנו שְׂאוּ אֶת-אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-מַחוּץ לַמִּתְנָה:

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם - מונח רביע – לפחות ארבע אמירות: א' לקרוב ע"י חנינות, ב' גרייה, ג' נשיאה בכותונתם, ד' אל מחוץ למחנה **קְרָבֵנו** - תלישא-גדולה גרשיים בתבה אחת, וקוראים קודם גרשיים ואח"כ תלשא, ולפי שהטעמי המלים הבאות אח"כ **שְׂאוּ אֶת-אֲחֵיכֶם** הם מהפך פשטא, אפשר כי מרמז ליוצא להקל ולא להחמיר, לבצע עקירת איסור מפני כבוד הקודש וכבוד הבריות. לכן הותרה הכנסה מיידית של כלי טמא או שעתידי להטמא לקדש (כלומר מעבר למחיצה שבד"כ אוסרת הכנסה כזאת) לשאת ממנו המתים. ע"פ **בעל הטורים** שלא קרבו אליהם אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ. חנית ברזל אם אינה כבר טמאה עתידה להיטמאות במגעיה במתים. ואם היא עשויה כחץ בעל שני חלקים, באחד מהם יש בית קבול ולכן במגע במת יטמא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוציא פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טרקהא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות

1.2 ויקרא שמיני ט,א

ויקרא שמיני ט,ב: וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן קַח-לְךָ עֵגֶל בֶּן-בָּקָר לְחֻטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לְפָנֵי ה':
ויקרא שמיני ט,ג, ד: [ג] וְאֵל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קָחוּ שְׂעִיר-עִזִּים לְחֻטָּאת וְעֵגֶל וְכִבֵּשׂ בְּנֵי-שִׁנְיָה תְּמִימִם לְעֹלָה:
 [ד] וְשׂוֹר וְאַיִל לְשִׁלְמִים לְזֶבֶח לְפָנֵי ה' וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן כִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֲלֵיכֶם:

ויקרא שמיני ט,ז: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קִרְבַּב אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וְעֲשֵׂה אֶת-חֻטָּאתְךָ וְאֶת-עֹלֹתְךָ וְכַפֵּר בַּעֲדָךָ וּבַעֲדַת הָעָם וְעֲשֵׂה אֶת-חֻטָּאתְךָ – גרשיים פשטא, כעין יצא מכלל חטאת כהן משיח, כי מביא עגל בן-בקר בן שנתיים, לעומת הצווי הכללי על חטאת כהן משיח להביא פר בן-בקר, שהוא בן שלוש שנים ולא להביא איל לעולה, כנאמר ב-(**וי' 3,7**) **אִם הִפְתָּן הַמִּשְׁיָח יַחְטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חֻטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן-בָּקָר תְּמִימִם לְה' לְחֻטָּאת:**

ראב"ע (1) **וְכַפֵּר בַּעֲדָךָ וּבַעֲדַת הָעָם** - שהיא מצוה שתכפר על נפשך ועל כל הקהל; ובכפר חטאת תכפר **בעדך**, ואחר כך תעשה **קרבן העם** ותכפר **בעדם**; כי לא יוכל אדם לכפר על אחר, עד היותו טהור מכל אשר חטא.
ר' יוסף בכור שור (2) **וכפר בעדך**, ואחר כך **בעד העם** - שיבא זכאי וכפר על החייב.
ועשה את-קרבן העם – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, כסוף פ' **ראב"ע** כי לא יוכל אדם לכפר על אחר, עד היותו טהור מכל אשר חטא. **ר' יוסף בכור שור** - שיבא זכאי וכפר על החייב.
 הסבר זה משתלב בתבנית הטעמים הרחבה יותר כדלהלן
ויאמר משה – קדמא ואולא ... **ועשה את-קרבן העם** – גרשיים מהפך פשטא, תבנית של כעין קל וחומר, שבה הלמד אינו עולה בחומרותו על המלמד. אפשר שרוצה לומר שהעם ככלל יש בו רבים וצדקותם בד"כ לא מגיעה לצדקות אהרן הכהן, לכן לכאורה הכפרה עליהם הייתה צריכה להיות יותר מכפרת אהרן הכהן על עצמו, ובא הכתוב ללמד שאהרן מכפר על עצמו בעגל בן שנתיים לחטאת ואיל (שהוא כבש בן שנתיים) לעולה, ועל העם בשעיר בן שנה לחטאת וכבש בן שנה לעולה.

ויקרא שמיני ט,ח: וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחַט אֶת-עֵגֶל חֻטָּאת אֲשֶׁר-לוֹ: עבודת כ"ג ביום שמיני של ימי המילואים.
אשר-לו: – סלוק, מגביל, היינו כפי **ראב"ע** (ח) **אשר-לו** - משלו היה; וכן פר יום הכפורים (ראה וי' טז,ו).

ויקרא שמיני י,א: וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֻטָּתוֹ וַיִּתְּנוּ בְהֵן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קֶטֶרֶת וַיִּקְרְבוּ לְפָנֵי ה' אֵשׁ זֶרֶה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתֶם:

ויקחו בנני-אהרן - מונח תלישא-גדולה, בעלי בחינה נעלה, וגם תפקיד מחיצה, שנכנסו למחיצת הקודש בלי שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצה, **הח"ח על תו"כ**? .. אף שמחשבתם היה לטובה, הדבור לא היה יפה ולכן השיב הקב"ה נראה מי קובר מי. ובפסוק ג ... **הוא אשר דבר ה' בקרובי אקדש** ... עכשיו נמצאו בניך גדולים ממני וממך שבהם הבית נתקדש וגו'
ויקחו בנני-אהרן - מונח תלישא-גדולה, בתפקיד מחיצה ועקירת איסור, שנכנסו למחיצת הקודש בלי שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצת קודש
איש מחתתו – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע. מצאנו ב-**תורה שלמה** [ד] בר קפרא בשם ר' ירמיה בן אלעזר אמר בשביל ארבעה דברים מתו בני אהרן, על הקריבה, ועל ההקרבה, על אש זרה, ועל שלא נטלו עצה זה מזה וגו'
תורה שלמה תו"כ - שהורו הלכה ולא המתינו למשה רבם שידרוש להם ...
תורה שלמה [יג] ... אלא ממה שמצוה את אהרן וא"ל יין ושכר אל תשת, אנו יודעין מתוך כך שלא מתו אלא מפני היין. (אסתר רבה פ"ה,א)
תורה שלמה [יד] ... בשביל שהיו מבקשין שררה ורבנות מתו (**סנהדרין נב,א**) ויש עוד דרשה שלא נשאו נשים

אשר לא צוה אותם – דרגא מרכא-כפולה סלוק, נעשה מעשה אף-על-פי שלא היה ראוי.
רשב"ם (א - ג) **ויקחו בנני-אהרן נדב ואביהוא** - קודם שיצא האש מלפני י"י כבר לקחו איש מחתתו להקטיר קטורת לפנים על מזבח הזהב, שהרי קטורת של שחר קודמת לאיברים, ונתנו בהן אש זרה אשר לא צוה אותם משה ביום הזה, שאעפ"י שבשאר ימים כת' ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, היום לא צוה ולא רצה משה שיביאו אש של הדיוט, לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה, ולא טוב היום להביא אש זרה, כדי להתקדש שם שמים שידעו הכל כי אש בא מן השמים, כמו שאמר אליהו ואש לא תשימו, לפי שהיה רוצה לקדש שם שמים בירידת האש של מעלה:
לא – מרכא כפולה להורות על אש אשר לא הייתה ראויה ביום השמיני ולכן משה לא צוה להביא אש של הדיוט לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה.
אשר לא צוה – דרגא מרכא כפולה טפקא, כעין קבוצת פרטים (נדב ואביהוא) הפועלת ביחד באופן לא ראוי.
 שמעתי סברה המקשרת מעשה בשמיני ל- **בראשית תולדות נובה**, **ויבא לו יין** – מרכא כפולה לרמז כי היו שתויי יין ולא ראויים לעבוד באותה עת (מקור לא ידוע).

ויקרא שמיני י,ב: [ב] וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיִּמָּתוּ לְפָנֵי ה':

ספרא שמיני פרשה א (לד) [ב] **וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה'** מלמד שיצא אש מבית קדשי הקדשים ושרף נשמתם, אבא יוסי בן דוסתאי אומר שני חוטים של אש יצאו מבית קודש הקדשים ונחלקו לארבעה וכנסו שנים בחוטמו של זה ושנים בחוטמו של זה, **וַתֹּאכַל אוֹתָם** נשמתם נשרפה ולא בגדיהם שנאמר [ה] **וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׂאֹם בְּכַתְּוָתָם**, בכתונותם, בכתונת הנישאים, או יכול בכתונות הנושאים תלמוד לומר **וַתֹּאכַל אוֹתָם**, אותם ולא בגדיהם, ואומר ולבני אהרן תעשה כתנות לכהנים ולא כתנות ללוים. (לה) [ב] **וַיִּמָּתוּ**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי רבוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פוזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לפני ה': רבי אליעזר אומר לא מתו אלא בחוץ מקום שהלויים מותרים ליכנס לשם, שנאמר ויקרבו וישאום בכותונתם אם כן למה נאמר [ב] וימתו לפני ה': נגפן מלאך ודחפן לחוץ והוציאם רבי עקיבא אומר לא מתו אלא בפנים שנאמר [ב] וימתו לפני ה': אם כן למה נאמר [ה] ויקרבו וישאום בכותונתם מלמד שהטילו חנית של ברזל וגררום והוציאם לחוץ.

ותאכל אותם - מונח אתנה, להגביל לאכילת גופם אותם ולא בגדיהם,
[ב] וימתו לפני ה': – טפחא מרכא סלוק, רבי אליעזר ... נגפן מלאך ודחפן לחוץ והוציאם ... אומר לא מתו אלא בחוץ. טעם סלוק מגביל לומר שבקה"ק נגפו, מרכא מרבה לומר שגם הקדש נחשב כאן **לפני ה'**. **וימתו** - טפחא, פותחת טפה להתאפיין שבקדש מתו מקום שהלויים מותרים ליכנס לשם
רבי עקיבא אומר לא מתו אלא בפנים שנאמר [ב] וימתו לפני ה': – טפחא מרכא סלוק, מגביל המיתה לקה"ק, כאילו טעם טפחא לא מפריד.

ויקרא שמיני יד: ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את-אחיכם מאת פני-הקדש אל-מחוץ למחנה: דד אהרן - מונח אתנה
ספרא שמיני פרשה א (כה) [ד] ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את-אחיכם. (כו) מיכן אמרו אין מטמאים למתים שהרי אלעזר ואיתמר כהנים היו ולא נטמאו להם מי נטמאו להם הלויים.

ויאמר אליהם - מונח רביע – לפחות ארבע אמירות: א' לקרוב ע"י חנינות, ב' גרירה, ג' נשיאה בכותונתם, ד' אל מחוץ למחנה **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת שמיני דף כח עמוד א**
ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן לפי [שאינן] שהכהנים מטמאים למתים. ואמר להם הלויים להטמא. ויאמר אליהם **קרבו**. בשני טעמים מלמד **ששני פעמים** אמר להם לפי שהיו יראים ליקרב לכך עליו שני טעמים בקריאתו:

קרבו - תלישא-גדולה גרשיים במלה אחת - **בעל הטורים** - מלמד שלא קרבו אליהם להיכל אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ.
שאו את-אחיכם - מהפך פשטא **מאת פני-הקדש** - מונח זקף-קטן **אל-מחוץ** – טפחא **למחנה**: – סלוק
קרבו - תלישא-גדולה בתפקיד אלפניה ולאחריה, אחד בתפקיד עקירת איסור מפני כבוד הקודש וכבוד הבריות, אחד בתפקיד מחיצה.
קרבו - תלישא-גדולה גרשיים במלה אחת, וקוראים קודם גרשיים ואח"כ תלשא, ולפי שטעמי המלים הבאות אח"כ **שאו את-אחיכם** הם מהפך פשטא, אפשר כי מרמז ליוצא להקל ולא להחמיר, לבצע עקירת איסור מפני כבוד הקודש וכבוד הבריות. לכן הותרה הכנסה מיידית של כלי טמא או שעתידי להטמא לקדש (כלומר מעבר למחיצה שבד"כ אוסרת הכנסה כזאת) לשאת ממנו המתים. ע"פ **בעל הטורים** שלא קרבו אליהם להיכל אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ. חנית ברזל אם אינה כבר טמאה עתידה להיטמאות במגעיה במתים. ואם היא עשויה כחץ בעל שני חלקים, באחד מהם יש בית קבול ולכן במגע במת יטמא.
רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה כא
אחד טמא שנכנס למקדש טהור, או טהור שנכנס למקדש שיש בו טומאה, כגון שהיה מת תחת אהל במקדש ונכנס הוא תחת האהל ה"ז חייב כרת שהרי ביאתו וטומאה באין כאחת, נכנס למקדש ונטמא שם אחר שנכנס אפילו טימא עצמו שם במזיד ימהר ויבהל ויצא בדרך קצרה.

רמב"ם זבחים פרק טבול יום או דם חטאת משנה העוסקת בבגדים הנטמאים?
* פתרון מיוחד להוצאת המתים מהקדש. מפני כבוד האדם הכנס ע"פ בעל הטורים חנית ברזל לקדש, כעין התרת איסור זמנית.
* **שאו את-אחיכם מאת פני-הקדש** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן. לימוד אחד כפשוטו ולימוד אחד יצא מפשוטו. כפשוטו שהוציאו את המתים מהקדש, יצא מפשוטו שלא נכנסו הלויים לקדש אלא גררום בקדש בכותונותם ע"י כלי שלא מקבל טומאה, ואח"כ נשאום
* **קרבו שאו את-אחיכם** – עניין גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר. אם היה שרץ מת בקדש היה כהן מוציאו בכלי, אדם מת בקדש אינו מת מצוה לכהן כי יש לויים אך הם אסורים להכנס בקדש לכן כדי להקל שלא יטמאו הכהנים ולהקל שלא יכנסו הלויים לקדש למקום שאסור להם, נשאום היינו גררום הלויים מהקדש בכלי אף שיקבל טומאה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתני – תהלים ק"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרנא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשייב** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

(גמל ארנבת שפן חזיר); (ב) מוציא מן הפשט ע"פ **תורה שלמה [יט*]** – ב-**לקט טוב: אף** חלק וכן ב-**הלכות גדולות** ממעט י"ח טרפות ובמדרש **השכם** עוד מיני פגמים, וכן נבלות מקבוצת בעלי שני סימני טהרה, **והתוה"מ** ע"פ תרגון יונתן (דב' ראה יד, 1) שמיעט השסועה כי לא מתקיימת...

את-נה – מקף בתפקיד רב מצב, ע"פ **תורה שלמה [יט]** יתמוך בדעת **טה"ק** שיש ב' סוגים של לאו הבא מכלל עשה (א) שהוא עשה ולכן אין לוקים עליו; (ב) לאו הבא מכלל עשה שלוקים עליו. טט – כנראה הצירוף של לאו הבא מכלל עשה – עשה, עם הקל והומר, גורם לעונשים כי זה לא לימוד בקל וחומר בלבד.

(וי' שמ' יא, 7) **את-נה לא תאכלו קמטעלי הנדה** - ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, מרמז להיקש מבעלי סימן אחד לחסרי הסימנים ע"פ **תורה שלמה [יט]** ... **ובמושב זקנים**: המלקות לשאר מינין נפקא לן (ע"י בניית קבוצת האיסור בשלבים) כיון שמפורש איסור השפן מפני שאינו מפרים פרסה (אז התקבל סימן אסור אחד) ובחזיר מפני שאינו מעלה גרה (אז התקבל סימן אסור שני) ע"כ כל שאינו מעלה גרה ומפרים פרסה הוא בשם (בקבוצת) האסור.

ויקרא שמיני יא, מו – מו: [מז] **זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במינים ולכל נפש השרצת על-הארץ**: [מז] **להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** (א) **בין הטמא ובין הטהור** (ב) **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור**: באות תבניות הטעמים ומלמדות דברים שונים בהבנת הפשט.

תורה שלמה: תו"כ (בסוגריים פירוש החפץ חיים (הח"ח) **פסוק מז**.

להבדיל בין הטמא ובין הטהור: צ"ל בין פרה לחמור? והלא כבר הם מפורשים (הח"ח: סימניהם בתורה ולמה אמר **להבדיל** דמשמע שאנו הם המבדילים),

אי"כ למה נאמר **להבדיל בין הטמא ובין הטהור**, בין טמאה לך (הח"ח: פי' שאינה טמאה מצד עצמה, אלא טמאה לך בסיבתך שלא נשחט כראוי)

לטהורה לך (הח"ח: בסיבתך שנשחט רובה ובוזה טיהרת אותה ובוזה צריך הכרה והתבוננות ולפיכך נאמר **להבדיל**),

בין שנשחט רובו של קנה (הח"ח: אחר שנשחט הוושט) ונשחט חציו (הח"ח: אחר שחיטת הוושט שבוה היא נבילה), (וב-**תורה שלמה [רצה]** ... ובשו"ת אבני נזר יור"ד סי' א' ... והוא הדין שאר פסולי שחיטה שנסתפק בהם, אסורין בודאי מקרא **להבדיל**)

וכמה הוא בין רובו לחציו מלא שערה.

להבדיל – המלה מלמדת שאנו המבדילים – כעין פסק רמב"ם ב"סו"ט מצוות עשה קמט לבדוק הטהורות.

להבדיל – זקף-גדול בתפקיד שלוש או שתיים ואחד, (א) שחיטת מלוא שני סימנים – טהור, **שו"ע יור"ד הל' שחיטה סימן כא סע' א** – זה המעולה (ב) שחיטת מלא הוושט ורוב קנה אחריו – טהור, **שו"ע יור"ד הל' שחיטה סימן כא סע' א** – פוסק בבהמה רוב בושט ורוב בקנה ובעוף רוב סימן אחד (ג) שחיטת מלוא הוושט וחצי קנה – נבילה והוא הדין בשאר פסולי שחיטה, **שו"ע יור"ד הל' שחיטה סימן כא סע' א, ב** – פוסק כי אם אחד רק מחצה או פחות, פסולה.

להבדיל – זקף-גדול בתפקיד שלוש, בנוסף להבדלה בין טמא לטהור של בהמה ולחיה מרבה להבדלה בין טמא לטהור עופות דגים חגבים. או שיש ללמוד זאת בהיקש **ובין הטהור והבדיל בין הטהור והבדיל** – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש **תורה שלמה [רצה]** ... רמב"ם סה"מ ע"פ עשה קמט (רמב"ם הל' מאכ"א פ"א, ה"א): שצונו לבדוק בסימני בהמה וחיה השחוטין, והוא שיהיו מעלה גרה ושוסע שסע ואז יהיו מותרין לאכלן, ... ומנה שם מצות עשה זו גם בעופות (קנ), דגים (קנא), וחגבים (קנב)

אפשר כי פסיקת הרמב"ם קשורה לסמיכות (יא, מז) לפסוק שלפניו (וי' שמ' יא, מו) **זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במינים ולכל נפש השרצת על-הארץ** המציין במפורש עוף, שרץ המים הכולל דגים למיניהם, ושרץ הארץ הכולל חגבים למיניהם.

רש"י עה"ת לא בלבד השונה, אלא שתהא יודע ומכיר ובקי בהן,

* ע"פ רש"י שלוש נקודות, (א) לימוד, ושתיים או שלוש נקודות של מעשה יודע ומכיר ובקי

* או ע"פ רש"י שלוש כך:

* (א) לימוד,

* (ב) הבדלה מעשית בין טמאה לך לטהורה לך, בין נשחט חציו של קנה, לנשחט רובו של קנה, ועל זה מוסיף הרמב"ם וכן כמה הוא בין רובו לחציו? – אפילו כמלוא השערה, להוציא מהאומרים: מחצה על מחצה כרוב.

* (ג) ע"פ רש"י **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** ... בין שנולדו בה סימני טרפה כשרה (ע' שפת"ח כגון נקבה בגרירת או נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של מח וכן כל הכשרין שנשנו במשנה) לנולדו בה סימני טרפה פסולה (ע' שפת"ח י"ח טריפות שמנו חכמים)

אפשר כי תבנית **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** – מהפך פשטא זקף-קטן, מלמד (א) כפשוטו **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** ... בין שנולדו בה סימני טרפה כשרה (ע' שפת"ח כגון נקבה בגרירת או נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של מח וכן כל הכשרין שנשנו במשנה) לנולדו בה סימני טרפה פסולה (ע' שפת"ח י"ח טריפות שמנו חכמים)

(ב) מוציא מפשטו ללמד על אבר מן החי **תורה שלמה [רצד*]** ... ובפי' רבינו הלל: כלומר ליתן אזהרה שהוזהרו ישראל על **אבר מן החי** דמשמע בהמה כשהיא חיה לא תאכל. ... **ובזית רענן** ... ולא תעשה דבהמה למדנו בק"ו מגמל, אבל לחיה לא למדנו לא תעשה, לכן כתיב כאן **אשר לא תאכל ללמוד אזהרה לחיה** ... בצרור המור: **להבדיל בין הטמא ובין הטהור**, אולי רמז בוזה כי קדושת ישראל אינה תלויה באלו המאכלות לבד אלא בין טמא לך לטהור לך, כגון דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור (טט – חלב ודגים, מסורת אכילה), ומי שהיה נזהר בוזה כ"ש בדברים האסורים וזהו **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** לא תאכל, וכאומרם ז"ל אין צריך לומר בין פרה לחמור שהרי מובדלים הם ובוזה תלויה טהרת ישראל לקדש עצמם במותר להם.

הצעה ללמוד משמע **להבדיל** – זקף-גדול כעין של שלוש ע"פ "חקירה בענין טומאה וטהרה" – **רלב"ג** בסוף פרשת שמיני.

להבדיל ע"פ רלב"ג – שלוש דרגות טומאה (א) אבי אבות טומאה (ב) אבי אבות טומאה (ג) וילד הטומאה. בכל אחד מהם יש להכיר:

(א) מקורות טומאה (ב) מקבלי טומאה (ג) אופני העברת טומאה (ד) משך הטומאה (ה) היטהרות מטומאה. אפשר שאפשר להציג זאת כך:

(א) מקורות טומאה (ב) אופני העברת טומאה למקבלי טומאה (ג) משך הטומאה והיטהרות ממנה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג: **תמצית ההשקפות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביר; מונח - רבוי; מהפך פשט - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"פ.**

1.4 יוקרא שמיני ט,א (התשע"ה)

ויקרא שמיני י:ו, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלֹאֲלֵעָזָר וְלֵאִיתָמָר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשָּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה':

מונח מונח פור - וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן - כל מונח מרמז לכעין תפקיד פור, שהוא העברת רעיון מהכתוב אל נושא תורני אחר. מונח מונח פור עשוי ללמד על שלושה רעיונות לענינים תורניים אחרים הנלמדים מכאן, **(א) ספרא שמיני פרשה א (כח) [ו] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלֹאֲלֵעָזָר וְלֵאִיתָמָר**, מיכן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקים עליהם לכל דבר שמה תאמרו אנו הולכים לבתינו ומתאבלים ואוננים ובוכים הלא פיקדנו המקום שלא נצא מבית המקדש תוכן הכתוב מלמד על איסור אבלות כהנים בבית המקדש. בסיפור המעשה אבלות זאת ארעה בגלל מיתה בידי שמים (בית דין של מעלה). טעם פור במלת **אַהֲרֹן** מעביר את רעיון איסור האבלות על הרוגים בידי בית דין של מעלה ללימוד **ספרא** מיכן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקים עליהם לכל דבר (איסור אבלות על הרוגי בית דין של מטה)

(ב) ללמד משרפת נשמה והגוף קיים למיתת בית דין בשרפה **ספרא שמיני פרשה א (מא) ... וְאַחֲיֵיכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשָּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה':** מה ת"ל **את-השרפה**, הרי אתה דן, נאמר כאן **(וי שמ"ג)** **שָׂרֵפָה** ונאמר להלן שרפה (בת כהן ואשה ואמה), מה **שָׂרֵפָה** האמורה כאן שרפת נשמה וגוף קיים, אף שרפה האמורה להלן (בת כהן ואשה ואמה) שרפת נשמה וגוף קיים, שרפה האמורה בבית כהן **(וי אמר כא,ט)** **בְּאֵשׁ תִּשְׂרַף אֹתוֹ וְאַתָּה**, **(לקח טוב** כמפורש במסכת **סנהדרין בפ' אלו הן הנשרפין)**.

(וי אמר כ"ד) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-אִמָּהּ זָמָה הוּא בְּאֵשׁ יִשְׂרַף אֹתוֹ וְאַתָּה וְלֹא-תִהְיֶה זָמָה בְּתוֹכְכֶם: **(וי אמר כא,ט)** ובת איש-שפהו כי תתל לזנות את-אביו היא מסללת בְּאֵשׁ תִּשְׂרַף: ס

(ג) כפ' רש"י על וְאַחֲיֵיכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשָּׂרֵפָה שצרתן של תלמידי חכמים (כאן אבל הכהנים) מוטלת על הכל (כלל ישראל) להתאבל בה **(בבלי שבת קה"ב)**. מעביר מאבל על מותם של כהנים לאבל על מותם של תלמידי חכמים.

וְלֹאֲלֵעָזָר - תלישא-קטנה בתפקיד שיעור תקופת אוננות ותפקיד של חציצה (= עקירה) מקיום מצוות בתקופת אוננות, ובבית המקדש אסורה הנהגת אבלות בין עובד ובין שלא עובד, והנהוג בנוול מחמת אבלות או שתיית יין בבית המקדש עונשו מיתה בבית דין של מטה, מחוץ למקדש כהן יכול לנהוג אבלות כגון בקריעת בגד, פריעת הראש, ישיבה על הארץ ושאר מנהגי אבלות, כי מה שהכהנים היו אסורים להתאבל כל ישראל היו מצווים לעשות מחוץ למשכן בשבעת ימי האבל.

ספרא שמיני פרשה א (מא) ובגדיכם לא-תפרמו ולא תמחו לא תקרעו בגדיכם ולא תמותו ממשמע לאו אתה שומע הין, ועל כל העדה יקצוף, **רש"י (ו) אל-תפרעו** - (טט - הכהנים הפשוטים אלעזר ואיתמר שהיו בעבודה נצטוו) **אל תגדלו שער (ת"כ שמיני מילואים פרשתא א,מ)**. מכאן, שאבל (טט) - שהוא כהן שאינו בעבודה ושאר וישראל) אסור בתספורת **(בבלי מ"ק י"ב)**. אבל אתם אל תערבבו שמחתו של מקום. **ולא תמחו** - הא אם תעשו כך, תמותו **(ת"כ שמיני מילואים פרשתא א,מ)**. **וְאַחֲיֵיכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל** - מכאן, שצרתן של תלמידי חכמים מוטלת על הכל להתאבל בה **(בבלי מ"ק כח,ב)**.

וְאַחֲיֵיכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשָּׂרֵפָה - פשטא מונח זקא-קטן פשטא זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים כעין בנין אב להלכות אבלות לכלל ישראל כפ' רש"י ע"פ **(מ"ק י"ב)** מה שהכהנים אסורים לעשות כי עוסקים בשמחתו של מקום, כלל ישראל מצווים לעשות,

ויקרא שמיני י:ז:

: ומפתח אהל מועד לא תצאו פן-תמחו כי-שמן משחת ה' עליכם ויעשו כדבר משה:

רלב"ג (ז) ומפתח אהל מועד לא תצאו פן-תמחו - רוצה לומר, שלא יניחו עבודתם מפני המקרה הרע הזה שקרה להם. ולמדנו מזה המקום, שאיזה כהן שיהיה שהניח עבודתו ויצא מן המקדש, חייב מיתה. **ומפתח - תלישא-קטנה**, בתפקיד עקירת פריצת מחיצת המקדש בזמן עבודה להזהיר שאיזה כהן שיהיה שהניח עבודתו ויצא מן המקדש, חייב מיתה.

[ז] ומפתח אהל מועד לא תצאו פן-תמחו כי-שמן משחת ה' עליכם ויעשו כדבר משה: פ

ספרא שמיני פרשה א (כח) [ו] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלֹאֲלֵעָזָר וְלֵאִיתָמָר, מיכן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקים עליהם לכל דבר שמה תאמרו אנו הולכים לבתינו ומתאבלים ואוננים ובוכים הלא פיקדנו המקום שלא נצא מבית המקדש שנאמר **[ז] ומפתח אהל מועד לא תצאו** מיכן אמרו כהן גדול שמת לו מת אינו יוצא אחר המטה הם נכסים והוא נגלה, הם נגלים והוא נכסה, **ויעשו כדבר משה** צידקו עליהם את הדין ושתקו.

אהל מועד - קדמא ואולא, מלמד **לא תצאו פן-תמחו** - מהפך פשטא זקא-קטן, לימוד כפשוטו לאסור יציאתם במצוות שעה כי ימי שמחה הם להם, לימוד היוצא ממשווא ללמד לדורות לכהן גדול שעובד אבל ואונן.

ספרא שמיני פרשה א (מב) [ז] ומפתח אהל מועד לא תצאו יכול בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה ת"ל ומן המקדש לא יצא ולא יחלל אימתי אינו יוצא ולא יחלל הוא אומר **בשעת עבודה, פן-תמחו** ממשמע לאו אתה שומע הין. **(מג) כי-שמן משחת ה' עליכם** מה ת"ל יכול אין לי אלא אהרן ובניו שנתרבו בשמן המשחה אם יצאו בשעת עבודה חייבים מיתה מנין לכהנים של כל הדורות ת"ל **כי-שמן משחת ה' עליכם, ויעשו כדבר משה**: קיימו עליהם מצות משה, **לקח טוב כא,א** ... שבח לו לתלמיד שמקיים מצות רבו וגו'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מפקד פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא = טרקה** – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפקא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בהצ' פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

מִשְׁתַּחֲוִי ה' – מרכא טפקא, יתור לרבות כהני כל הדורות **כִּי-שָׁמַן** – תביר חילק את **עֲלֵיכֶם** בין שנתרבו (כאן משמעו נמשחו) בשמן המשחה בין שלא נמשחו בשמן המשחה, **עֲלֵיכֶם** – אתנה, להגביל האזהרה ליציאה לזמן עבודה בלבד. **יַעֲשֵׂוּ כַּדְבָר מִשְׁחָה** – : סלוק, להגביל ש-קיימו עליהם מצות משה בלי שנוי.

השגות הרמב"ן לספר המצוות מצות לא תעשה קסג

... והנה עשה הכתוב דין בני אהרן שנמשחו בשמן המשחה כדין משוח מלחמה לדורות, שהוא אינו פורע ואינו פורס ואינו מקריב אונן ואינו מיטמא לקרובים (והרי"ו יב ב), אבל מפני שהחמיר בהן מיתה באמרו ולא תמותו והחמיר בהן עוד שאם יעשו כן יהיה עונש על כל העדה באמרו ויתברך ועת' ועל כל העדה יקצוף, נראה שיהיה דין מחודש בימי המילואים ואינו נוהג בהם בשאר הזמנים. והכלל שהיה הכל יותבת שעה. ולשון ספרא עוד (שם הכ"ח, הביאו בפ"י התורה) ויאמר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בנין מכאן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקין עמהן לכל דבר שמא תאמרו הרי אנו הולכין לבתינו מתאבלין אוננין ובוכין והלא כבר פקדנו המקום שלא תצאו מן המקדש. למדו אותנו שהיה דבר לענין המאורע שדן בהן משה במיתת אחיהם בב"ד שלמעלה כנהרגין בב"ד שלמטה (סנה' מו ב) שאין מתאבלין עליהם אלא אוננין. אם כן אינה מצוה לדורות כלל. אכל הכתוב השני שני' (שמיני י) [ז] ומפתח **אֶהְל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ פֶן-תִּמְתּוּ** הוא אצל רבותינו מצוה מלמדת לדורות כפי הברייתא השנויה בספרא שיכול אין לי אלא אהרן ובניו שנמשחו בשמן המשחה שאם יצאו בשעת העבודה חייבין מיתה מנין לכל הכהנים שבכל הדורות וכו'. והגורם להם זה לפי שהמצוה ההיא כבר נאמרה להם קודם המקרה שנאמר (ס"פ ויקרא צו ח,לה): **וּפְתַח אֶהְל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שְׁבַעַת יָמִים וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתּוֹ ה' וְלֹא תִמְוּתוּ כִּי-כֵן צִוִּיתִי**. . והוא שנאמר כאן פן תמותו כמוזהר בכם כבר. והוא לשונם בספרא שמא תאמרו הרי אנו הולכין לבתינו מתאבלין אוננין ובוכין והלא כבר פקדנו המקום שלא תצאו מן המקדש, והוא ממה שאמר להם תחלה ופתח אהל מועד תשבו יומם וליילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת [ז"י] פן תמותו. ולדורות אמר מן המקדש לא יצא ולא יחלל ולא למדו מכאן אלא חיוב המיתה לדורות מן הריבוי שמצאו ב- **כִּי-שָׁמַן מִשְׁתַּחֲוִי עֲלֵיכֶם**. אבל המצוה הנהגת לדורות בפרועי ראש היא באמת שלא יעבדו עבודה ואם שמש כן חלל וחייב מיתה ממה ששינוי ואלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש. והיא הלכה למשה מסיני נסמך על מקרא יחזקאל ופרע לא ישלחו ויין לא ישתו כל כהן בבואם אל החצר הפנימית, ואמרו בבואם ירצה בו בעבדם כאמרו בתורה (תצוה כח מג ור"פ על"ת עג) בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת, ואיתקוש פרועי ראש לשתויי יין. וזה הוא דינם מן התורה וגזרו מדבריהם [ערמב"ן ל"ת עג] שלא יכנסו בין האולם ולמזבח כלל. וכן אמרו עוד (תעני' יז א, סנה' כב ב) **כְּתַב הַדְיוֹט מִסַּתְפָּר מִשְׁלֹשִׁים יוֹם לְשֹׁלֶשִׁים יוֹם**. והיא גם כן גזרה מדבריהם שלא יהיו פרועי ראש כלל כדי שלא יעמדו מנוולין פסולין מן העבודה. והתירו להם (שם) הכל שלא בזמן ביאה כלומר בזמן שאין בית המקדש קיים. וקרועי בגדים גם כן מחללין עבודה וחייבין במיתה ולא בא בהם הכתוב ולא נשנו בכלל ואלו שבמיתה אבל חיובם הוא שהבגדים הקרועים הם כמי שאינם וה"ל מחוסר בגדים ושנינו (סנה' פג א, וש"ג) ואלו שבמיתה מחוסר בגדים שמש. ובגמר סנהדרין (פג ב) אמרו מחוסר בגדים מנא לן א"ר אבהו א"ר יוחנן ומטו בה משמיה דר' אלעזר ברבי שמעון וחגרת אותם באבנט וחכשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחוקת עולם בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והווי להו זרים ואמר מר זר שמש במיתה.

ע"פ רמב"ן

- (א) עשה הכתוב דין בני אהרן שנמשחו בשמן המשחה כדין משוח מלחמה לדורות,
- (ב) **דבר לענין המאורע שדן בהן משה במיתת אחיהם בב"ד שלמעלה כנהרגין בב"ד שלמטה (סנה' מו ב) שאין מתאבלין עליהם אלא אוננין**

אוננין

- (א) [ז] **ומפתח אֶהְל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ פֶן-תִּמְתּוּ** הוא אצל רבותינו מצוה מלמדת לדורות כפי הברייתא השנויה בספרא שיכול אין לי אלא אהרן ובניו שנמשחו בשמן המשחה שאם יצאו בשעת העבודה חייבין מיתה, מלמד לכל הדורות שכהן שיצא בשעת העבודה חייב מיתה
- (ד) הקרא הזה הוא **אזהרה ויקרא צו ח,לה: וּפְתַח אֶהְל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שְׁבַעַת יָמִים וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתּוֹ ה' וְלֹא תִצְאוּ פֶן-תִּמְתּוּ** : . והוא שנאמר כאן פן תמותו כמוזהר בכם כבר. המאפשרת ענישה במיתה בקרא [ז] **ומפתח אֶהְל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ פֶן-תִּמְתּוּ**
- (ה) **אזהרה לדורות - ולדורות אמר מן המקדש לא יצא ולא יחלל ולא למדו מכאן אלא חיוב המיתה לדורות מן הריבוי שמצאו ב- כִּי-שָׁמַן מִשְׁתַּחֲוִי עֲלֵיכֶם.**

- (ו) אבל המצוה הנהגת לדורות בפרועי ראש היא באמת שלא יעבדו עבודה ואם שמש כן חלל וחייב מיתה ממה ששינוי ואלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש. והיא הלכה למשה מסיני [ו] **רֹאשֵׁיכֶם אַל-תִּפְרְעוּ וּבְגְדֵיכֶם לֹא-תִפְרְמוּ וְלֹא תִמְתּוּ** (ויחזקאל זה אסמכתא) ואפשר כי [ו] **וְנִאֲמַר מִשְׁחָה אֶל-אֶהְרֹן** – מונח מונח פזר, מלמד למקומו וזהו כעיל הל"מ וגזרו מדבריהם [ערמב"ן ל"ת עג] שלא יכנסו בין האולם ולמזבח כלל, . וזהו אחד מתפקידי **תרסא** שבפסוק לרמוז על מחיצה שאסור לכהן פרוע ראש ובבגד לא הולם עבודת הכהונה להיכנס בין האולם ולמזבח, ומחוסר בגדים ששימש במיתה (תעני' יז א, סנה' כב ב) **כְּתַב הַדְיוֹט מִסַּתְפָּר מִשְׁלֹשִׁים יוֹם לְשֹׁלֶשִׁים יוֹם**. וזהו אחד מתפקידי **תרסא** שבפסוק

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוץ; זרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהציג פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.5 ויקרא שמיני ט,ט (התשע"ו)

ויקרא שמיני ט:

[כג] וַיִּבְרָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־הַעֲקֵל מוֹעֵד וַיִּצְאֹוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת־הָעָם וַיִּבְרָא כְבוֹד־ה' אֶל־פְּלִי־הָעָם:
 [כד] וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הַעֲלֵה וְאֶת־הַחֲלָבִים וַיִּבְרָא פְּלִי־הָעַם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם:
 ויקרא שמיני י,א: וַיִּקְחוּ בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וַיְשִׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתָם:
 ויקרא שמיני י,ב: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה':

ויקחו בנֵי־אַהֲרֹן - מונח תלישא-גדולה, כעין שני תפקידי טעם תלישא, נזכיר כי טעם תלישא-גדולה עשוי ללמד לכתוב לפניו ולכתוב אחריו. לכן בסה"כ עשויים להיות פה לפחות ארבע דרשות בתפקידי טעם תלישא.
 נביא את פי החזקוני שיבהיר סדר האירועים. [חזקוני (וי' שמ' יב), (וי' שמ' ט,כד)] וַתֵּצֵא אֵשׁ בתחלה סתם ואח"כ פי' האיך יצאה (וי' שמ' יא), ויקחו בנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וגו'. (וי' שמ' יב) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם היא יציאת האש האמורה למעלה כי דרך יציאתה מלפני ה' מבית קדש הקדשים מצאה נדב ואביהוא לפני מזבח הזהב שבהיכל מקריבים עליו אש זרה ושרפתם ויצאה אותה האש מן ההיכל לחוצה על מזבח העולה וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הַעֲלֵה וְאֶת־הַחֲלָבִים וגו'.
 לפי פירוש החזקוני סדר האירועים הוא (וי' שמ' ט,כג) (וי' שמ' יא), (וי' שמ' יב), (וי' שמ' ט,כג). לכן אפשר להסביר כי תבנית הטעמים של ויקחו בנֵי־אַהֲרֹן - מונח תלישא-גדולה, מלמדת אלפניה לפסוק (וי' שמ' ט,כג)

לימוד מטעם תלישא לכתוב לפניו.

נענין בפרש"י על הכתוב שני פסוקים לפני הפסוק (וי' שמ' יא), רש"י (וי' שמ' ט,כג) וַיִּבְרָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וגו' - למה נכנסו, מצאתי בפרשת מלואים בכרייתא הנוספת על תורת כהנים שלנו למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטרת ...
 [בית הבחירה למאירי מסכת יומא נג,א] מברר משמעות חסרון בהקטרת הקטורת. (א) שלא הקטיר קטורת (כגון שחרית) (ב) שהקטיר קטורת החסרה אחד מן הסמנין, או חסרון מעלה עשן ומעלה עשן זה אין בו שיעור אלא אף בכל שהוא וגו'.
 מוצע לומר כי בדרשה לכתוב לפניו שני תפקידי תלישא של ויקחו בנֵי־אַהֲרֹן ילמדו על חסרון בשיעור הסמנין (כגון חסרון סמן מסוים בכלל או בשיעור) ועוד חסרון במעלה עשן.

וכאן כותב [בית הבחירה ...] נדב ואביהוא נאמר עליהם (וי' שמ' יא), ויקחו בנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וַיְשִׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתָם: וקבלו חכמים ששני דברים עשו אחת שהקריבו הקטורת בחסרון ואחת שנתנו אש על המערכה ולא מתו מפני הקטורת שעדיין לא היה העונש אמור והתורה לא ענשה אא"כ הזהירה וזהו שאמרו יכול יהו שניהם אמורים קודם מיתת בני אהרן ר"ל אזהרה ועונש ת"ל (וי' אח"מ טז,ט) אַחֲרֵי מוֹת יָכוֹל שְׁנֵיהֶם (אזהרה ועונש) לאחר מיתתם נאמרו ת"ל (וי' אח"מ טז,ט) כִּי בָעֵינָו אֶרְאֶה כְּלוּמֵר שְׂלֹא נִרְאָה עֲדִיין וְהִרִי כִּבְר נִרְאָה בְּשִׁמְיָנוּ לְמִילּוּאִים וְהֵם קִיִּימִים כִּדְכַתְּבִי (וי' שמ' ט,כג) וַיִּבְרָא כְבוֹד־ה' אֶל־כָּל־הָעָם (טט: כולל נדב ואביהוא) ואח"כ (וי' שמ' ט,כד) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' (בשביל המערכה) הא כיצד (טט: המסקנה) אזהרה נאמרה קודם מיתתם ואף על פי שכתוב בה (וי' אח"מ טז,ט) אַחֲרֵי מוֹת אֵין מוֹקֵדִים וּמֵאוּחַר וְעוֹנֵשׁ נִאֲמַר אַחַר מִיתַתֶּם הָא לַמִּדַּת שְׂלֹא נַעֲשׂוּ בַעֲוֹן הַקְּטוֹרֹת אֲלֵא בַעֲוֹן הַבֹּאֵתִים הָאֵשׁ לְמַעֲרַכָּה וְלֹא שְׁטַעוּ בְּהוֹרָאתֶם שְׁהִרִי כְּהוֹגֵן דְּרִשׁוּ וְעִשׂוּ שְׁהֵם דְּרִשׁוּ (וי' א,א) וַיִּתְּנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵשׁ וְכוּ' אף על פי שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט וכמו שדרשו במקום אחר (וי' שמ' יא) אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתָם אוֹתָם הוּא דְּלֹא צִוָּה הָא לְמַשָּׁה צוּה א"כ למה נענשו על שהורו הלכה בפני רבן ולא נטלו רשות הא למדת שכל המורה הלכה בפני רבו אפי' כיוון יפה בהוראתו חייב מיתה שמוראת רבך כמוראת שמים:

נָדָב וַאֲבִיהוּא – קדמא ואולא בתפקיד של סדר וכלל, לא ענשה (תורה) אא"כ (אלא אם כן) הזהירה ... אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה בין פרשיות, לפי המאירי כאן מדובר בהבאת אש למזבח ובאחרי מות מדובר על הקטרת הקטורת. ולכן, אף-על-פי שבסיפור מות נדב ואביהוא האזהרה והעונש שניהם כתובים בפר' אחרי מות שהיא אחרי פר' שמיני, המסקנה היא כ- [דעת זקנים מבעלי התוספות (דעומבמה"ת) ויקרא י] (ראה להלן) כי ב-(שמ' תצ' ל,ט) לְמַאֲמַעְלָו (אש) [עֲלִיו קִטְרֹת] זָרָה הוֹזְהָרוּ וְנִאֲמַר עוֹנֵשׁ עַל הַקְּרַבְתָּ אֵשׁ מִן הַהִדְיוֹט קודם למעשה שלהם, ולא על מעשה הקטורת.

המשך [בית הבחירה ...] כבר ביארנו במשנה שכשהיה כהן יוצא מבית קדשי הקדשים היה יוצא לו דרך אחוריו לא סוף דבר בכ"ג כשיוצא מבית קדשי הקדשים אלא כל הכהנים כשחוזרים מעבודתם ולוים מדוכנם וישראל ממעמדם ר"ל זקנים שהיו ממונים לעמוד בעזרה על הקרבנות לשם כל ישראל כלם אין מחזירים פניהם מיד דרך הדיוטות אלא מצדין פניהם לעומת ההיכל ויוצאים ואף התלמיד כשהוא זז מלפני רבו מצדד פניו כנגדו עד שיעלם רבו מעיניו או שימחול רבו על כבודו בכך ... [בית הבחירה ... יומא נג,ב] מכאן אמרו המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות בסוף תפלתו לאחוריו ואח"כ יאמר שלום בשמאל ומקדים תחלה בפסיעת שמאלו שהרי הוא מראה בעצמו כאלו עומד ממש לפניו יתברך ונותן כבוד למה שהוא מראה בעצמו עומד כנגד ימינו על דרך ימינך ד' נאדרי וכו' ובשעה שיתחיל בפסיעות אלו צריך לכרוע ואין זז מכריעתו עד שיעשה את שלשתן באותה כריעה ושאר דברים שבסוגיא כבר התבאר עניינם במשנה:

מוצע לומר כי לימוד אחר מטעם תלישא אל הכתוב לפניו במקראות הבאות (ויקרא שמיני ט,כג) וַיִּבְרָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־הַעֲקֵל מוֹעֵד וַיִּצְאֹוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת־הָעָם ... (וי' שמ' יא), ויקחו בנֵי־אַהֲרֹן מלמד על שיעור פסיעת שלוש פסיעות לאחוריו של המתפלל בסוף תפילתו.

לימוד מטעם תלישא לכתוב אחריו.

כאן טעם תלישא עשוי להיות בתפקיד מחיצה שזה כולל גם בעל בחינה נעלה (שהוא ככעין מחיצה לעצמו לעומת אנשים אחרים), וגם בתפקיד תלישת (=עקירת) מחיצה, שנכנסו למחיצת הקודש בלי שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצה, הח"ח על תו"כ ?.. אף שמחשבתם הייה לטובה, הדבור לא היה יפה ולכן השיב הקב"ה נראה מי קובר מי. גדולת נָדָב וַאֲבִיהוּא מתוארת בדברי משה ב-(וי' שמ' יג) הוּא אֲשֶׁר־דָּבַר ה' וְלֹא־אֲשֶׁר־אָמַרְתָּ ... עכשיו נמצאו בניך גדולים ממני וממך שבהם הבית נתקדש וגו' וכן נדרשת גדולתם ב-(במ' ג,ב) וְאֶלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְנָדָב וַאֲבִיהוּא אֲלֶעָנֶר וְאִיתְמָר:

ואיך ויקחו בנֵי־אַהֲרֹן - מונח תלישא-גדולה, תלישא בבתפקיד תלישת (=עקירת) מחיצה ועקירת איסור, שנכנסו למחיצת הקודש בלי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור) ל" כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיוו לנושא/ים אחר/ים בתושב"ע"פ.

שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצת קודש
[בית הבחירה ... יומא נדא] כל כהן בעל מום שנכנס לפניו מן המזבח לוקה אפי' במום עובר ואם עבד חלל ולוקה אף על העבודה אלא שאינו בפימתה ואינו ראוי לשום עבודה אלא לתלע בעצים ...
 אפשר כי הסבר **[בית הבחירה ... יומא נדא]** הנ"ל קשור תפקיד תלישא כמחיצה לאסור כניסת כהנים בעלי מום לפניו מן המזבח.

איש מחתו – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע. מצאנו ב-**[תורה שלמה ד]** בר קפרא בשם ר' ירמיה בן אלעזר אמר בשביל **ארבעה דברים** מתו בני אהרן, (טט – א) על הקריבה, (טט – ב) ועל ההקריבה, (טט – ג) על אש זרה, (טט – ד) ועל שלא נטלו עצה זה מזה וגו' ועוד (טט – ה) ב-**[תורה שלמה תו"כ]** שהורו הלכה ולא המתינו למשה רבם שידרוש להם ...
 (טט – ו) ב-**[תורה שלמה יג]** ... אלא ממה שמצוה את אהרן וא"ל יין ושכר אל תשת, אנו יודעין מתוך כך שלא מתו אלא מפני היין. (אסתר רבה פ"ה, א)

(טט – ז) ב-**[תורה שלמה יד]** **[סנהדרין נב,א]** ... בשביל שהיו מבקשין שררה ורבנות מתו (טט – ח) **[מדרש אגדה (בובר) ויקרא אח"מ טז]** ... אלא בעון שלא נתעסקו בפריה ורביה ... (טט – ט) ורבנותו אמרים שזנו עיניהם מן השכינה, אמרו כך עשה משה שעלה לרקיע והביט בשכינה ולא הוצרך לא אכילה ולא שתייה, אף אנו כיון שנביט בשכינה אין אנו צריכין לא אכילה ולא שתייה, אף על פי כן ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו (שמות כד יא), באותה שעה ביקש הקדוש ברוך הוא לפשוט ידו בהם, אלא אמר הקדוש ברוך הוא אני ממתין עד שיעשה המשכן ויכנסו להקריב, ואני עושה בהם מידת הדין, שנא' **(וי' שמ' יא)** **וּבְקִרְבֵי לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צָוָה אֲתֶם**, ולמה כתיב בהם שתי פעמים מיתה, כי מקרא אחד אומר וימת נדב ואביהו וגו' (במדבר ג ד), ובמקום אחר אומר וימותו (ויקרא י ב), עד שתדע כי צדיקים ...

אֲשֶׁר לֹא צָוָה אֲתֶם – דרגא מרכא-כפולה סלוק, נעשה מעשה אף-על-פי שלא היה ראוי.
[רשב"ם פרשת שמיני] (א – ג) **וַיִּקְרָאוּ בְנֵי-אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא** - קודם שיצא האש מלפני י"י כבר לקחו איש מחתו להקטיר קטורת לפניו על מזבח הזהב, שהרי קטורת של שחר קודמת לאיברים, ונתנו בהן אש זרה **אֲשֶׁר לֹא צָוָה אֲתֶם** משה ביום הזה, שאעפ"י שבשאר ימים כת' ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, היום לא ציוה ולא רצה משה שיביאו אש של הדייט, לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה, ולא טוב היום להביא אש זרה, כדי להתקדש שם שמים שידעו הכל כי אש בא מן השמים, כמו שאמר אליהו ואש לא תשימו, לפי שהיה רוצה לקדש שם שמים בירידת האש של מעלה:
לֹא – מרכא-כפולה להורות על אש אשר לא הייתה ראויה ביום השמיני ולכן משה לא צוה להביא אש של הדייט לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה.

אֲשֶׁר לֹא צָוָה – דרגא מרכא-כפולה טפקא, כעין קבוצת פרטים (נדב ואביהו) הפועלת ביחד באופן לא ראוי.
 שמעתי סברה המקשרת מעשה בשמיני ל-**[בר' תולדת כו,כה]** **וַיַּבֵּא לוֹ יֵהוּן** – מרכא-כפולה לרמז כי היו שותוי יין ולא ראויים לעבוד באותה עת (מקור לא ידוע).
 ע"פ **[דבר מלכות התשע"ו, אדמו"ר ממ"ש לקוטי שיחות כרך לב ע' 99]** (א, י) כתב ב"אור החיים" שבני אהרן מתו מ"כלות הנפש" תשוקה עזה לקב"ה. ויש לשאול, הרי כתיב **אֲשֶׁר לֹא צָוָה אֲתֶם**: ומשמע שעברו על רצון ה'. ויש לומר, שהיו בדרגה כזו של התקשרות והתחברות לה' (קטורת מלשון התקשרות) עד שלא נזקקו לצווי; כל מעשיהם היו בדרך ממילא בהתאמה מלאה לרצון ה', כי רצונו הפך לרצונם שלהם.

[זדע זקנים מבעלי התוספות (דעזמבה"ת) ויקרא י] (א) **וַיְשִׂמוּ עֲלֵיהֶּם קֶטֶרֶת**. פי' על האש כי בשום מקום לא מציינו הקטרה על המחיתה: **וַיִּתְּנוּ בְהֵן אֵשׁ** - מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות שלפחות אחת מהן יוצאת מן הפשט, ואפשר שזה מה שמפרשים דעזמבה"ת על **וַיְשִׂמוּ עֲלֵיהֶּם קֶטֶרֶת** שכאן הם הורו דבר שלא מצווה כי בשום מקום לא מציינו הקטרה על המחיתה.
(שמ' תצ' ט) **וְלֹא-מַעְלֹו עֲלֵיו קֶטֶרֶת זָרָה וְנִעְלָה וּמִנְחָה וְנִסְךְ לֹא תִסְכּוּ עֲלָיו**:
אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צָוָה אֲתֶם: כלו' כבר הזהיר עליהם שלא לעשות כדכתיב **(שמ' תצ' ט)** **וְלֹא-מַעְלֹו** (אש) **[עֲלֵיו קֶטֶרֶת]** זָרָה וגם **(וי' שמ' יא)** **לֹא צָוָה אֲתֶם** שלא התירה עתה להם **לפי שעה** כי לפעמים הקדוש ברוך הוא אוסר דבר ומתירו לפי שעה לגדל שמו בגוים **(וי' שמ' יב)** **וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיִּמָּתוּ לִפְנֵי ה'**:
(וי' א, ז) **וַנִּתְּנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל-הָאֵשׁ**:
[דעזמבה"ת] (ב) **וַתֵּצֵא**. לפי שלא עשו כהוגן דאע"ג דמצוה להביא אש מן ההדייט כדכתי' **(וי' א, ז)** **וַנִּתְּנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ** היינו לאחר שירדה מן השמים פעם אחת אבל קודם לכן לא היה להביא מן ההדייט שממעט' בכבוד שמים שיאמרו באש של הדייט נאכל הקרבן ולפי' כשהביאו אותה פגעה בהן האש היורדת מן השמים. וק"ל שהרי קודם לכן כתיב **(וי' שמ' ט, כד)** **וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה'** מיהו אז"ל במסכת יומא שמתו מפני שהורו הורא' בפני משה רבן שדרשו **(וי' א, ז)** **וַנִּתְּנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ** אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדייט:

אֲשֶׁר לֹא צָוָה – דרגא מרכא-כפולה טפקא, הסבר המבוסס על הסבר האדמו"ר ממ"ש ב-**(שמות ה, טו)** **לִמָּחָה תַעֲשֶׂה לָהּ** שמשמעותו של טעם זה (מרכא-כפולה) היא כשמו – להורות שמדובר בעניין שיש בו כפל, שני צדדים מנוגדים זה לזה.
 ההסבר הוא של טט, לא של האדמו"ר ממ"ש.
 צד (א) ע"פ "אור החיים" תשוקה עזה לקב"ה. עד שלא נזקקו לצווי; כי רצונו הפך לרצונם שלהם.
 צד (ב) ע"פ דעזמבה"ת **אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צָוָה אֲתֶם**: כלו' כבר הזהיר עליהם שלא לעשות כדכתיב **(שמ' תצ' ט)** **וְלֹא-מַעְלֹו** (אש) **[עֲלֵיו קֶטֶרֶת]** זָרָה וגם **(וי' שמ' יא)** **לֹא צָוָה אֲתֶם** שלא התירה עתה להם **לפי שעה**. והם (א) הורו הורא' בפני משה רבן שדרשו **(וי' א, ז)** **וַנִּתְּנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ** אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדייט: (ב) הורו דבר שלא מצווה כי בשום מקום לא מציינו הקטרה על המחיתה.

אפשר לומר שבצד (ב) עצמו יש דבר **אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צָוָה אֲתֶם**: **(שמ' תצ' ט)** **וְלֹא-מַעְלֹו** וניגודו שדרשו **(וי' א, ז)** **וַנִּתְּנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ** אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדייט:
(וי' א, ז) **וַנִּתְּנוּ בְנֵי** – קדמא, במשמע שמקדימה ירידת האש מן השמים למתן האש מההדייט, כפי' **[דעזמבה"ת]** **(וי' שמ' יב)** דמצוה להביא אש מן ההדייט כדכתי' **(וי' א, ז)** **וַנִּתְּנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ** וגו' היינו לאחר שירדה מן השמים פעם אחת אבל קודם לכן לא היה להביא מן ההדייט שממעט' בכבוד שמים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותקדימים) – להגביל: מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מחרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא גורל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק – היקף; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכתה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.**

1.6 ייקרא שמני ט,א (התשע"ז)(עם נחלת יעקב) ייקרא שמני יא

(א) אָךְ אַתְּ-זֶה תֵּאֱכָלוּ מִכָּל שְׂרָץ הָעוֹף הַבְּהֵמָה עַל-אֲרֵבֶּעַ אַפְשָׁר־[לא כתיב] לֹא כְרָעִים מִמֶּעַל לְרַגְלָיו לְנִתְרָךְ בְּהֵן עַל-הָאָרֶץ:
 (ב) אַתְּ-אֵלֶּה מִקֵּם תֵּאֱכָלוּ אֶת-הָאָרֶבֶּה לְמִינֹו וְאֶת-הַסְּלָעִים לְמִינֵהוּ וְאֶת-הַחֲבִיבִים לְמִינֵהוּ:
 (ג) וְכֹל שְׂרָץ הָעוֹף אֲשֶׁר-לֹו אֲרֵבֶּע רַגְלַיִם שְׂקָךְ הוּא לְקָם:

ספרא שמני פרשה ג ז) כל שרץ העוף ההולך על ארבע שקץ הוא לכם יכול הכל יהא אסור ת"ל (י' שמ' יא,כא) אָךְ אַתְּ-זֶה תֵּאֱכָלוּ מִכָּל שְׂרָץ הָעוֹף הַבְּהֵמָה עַל-אֲרֵבֶּעַ, יכול הכל יהא מותר ת"ל (י' שמ' יא,כב) אֲרֵבֶּע רַגְלַיִם סְחָגָל יִתְחַבֵּב אין לי אלא אילו בלבד, מנין לרבות שאר המינים ת"ל לְמִינֵהוּ לְמִינֵהוּ ריבה, הא כיצד הריני למד מן המפורש. (ח) מה אֲרֵבֶּע מפורש יש לו ארבעה רגלים וארבע כנפיים וקוסוליו וכנפיו חופים את רובו אף כל כיוצא בו מותר, רבי יוסי אומר ושמו חֲבֵב, רבי אלעזר ברבי יוסי אומר אֲשֶׁר-[לא כתיב] לֹו כְרָעִים אעפ"י שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן. (ט) אֲרֵבֶּע זה גובאי, סְלָעִים זה הרשון, סְחָגָל זה נפול, חֲבֵב זה גדיין, מה ת"ל לְמִינֵהוּ לְמִינֵהוּ ארבעה פעמים להביא ציפורת כרמים ויוחנא ירושלמית והצדיא ואת הערצוביא ואת הארזובנית. (י) רבי אומר (י' שמ' יא,כג) וְכֹל שְׂרָץ הָעוֹף אֲשֶׁר-לֹו אֲרֵבֶּע רַגְלַיִם שְׂקָךְ הוּא לְקָם: אם יש לו חמש הרי זה טהור, שקץ הוא פרט לעירוביו מיכן אמרו חכמים חגבים טמאים שנכבשו עם חגבים טהורים לא פסלו את צירן, העיד ר' צדוק על ציר חגבים טמאים שהוא טהור.

הדיון ב-[בבלי חולין סה – טו] מברר האם חגבים טהורים נדרשים במידת כלל ופרט וכלל או במידת כלל ופרט או במה הצד השווה (שהו שם אחר למידת בנין אב). מוצגות שלוש הדעות בפירוט, אח"כ מוצגת הגמרא, חלק מפר"ש" על הגמרא ואח"כ דעת הכותב ע"פ תבניות הטעמים ותמיכתן בבנין אב. הדיון ב-[בבלי חולין סה – טו] מברר האם חגבים טהורים נדרשים כשיטת תנא דבי רבי ישמעאל הדורש בכלל ופרט וכלל (היינו הכלל הפותח קובע שע"פ הפרט נביא כאלה שיש להם לפחות תכונות הפרט, כאן לפי המשנה ארבעה פרטים, והכלל הסוגר ריבה שכמותם ויכול להיות גם בעלי תכונות אחרות)

או כשיטת תנא דבי רב, זה מדרש תו"כ, אשר לפי ההסבר ב-[אנצ' תלמודית (=אנצ' להלן) יב, ערך חגבים] דורש בכלל ופרט וחגבים הטהורים הם רק אלו בעלי תכונות הפרט ולמינהו שבכל אחד אינו מרבה אלא מינו. ה-[מתיבתא, ילקוט ביאורים, סוף סה,א ד"ה והרמב"ן] כתב שפירוש דברי התנא הם, שיש ללמוד את הפסוק או בכלל ופרט וכלל או בהצד השווה (ט: היינו בנין אב), וזהו שאמר אלו כללי כללות דהיינו שיש כאן כלל ופרט וכלל, (י' שמ' יא,כא) אֲשֶׁר-[לא כתיב] לֹו כְרָעִים הכל לפרטות גם כן אפשר ללמוד בכמה הצד. ה-[מתיבתא, ילקוט ביאורים, סה,ב ד"ה אבל הרמב"ן] מבאר, שרבי ישמעאל אמר שיש לדרוש את הפסוק גם בכלל ופרט וכלל וגם בצד השווה. וכל הברייתא מבארת את האפשרות ללמוד את הפסוק בצד השווה. על זה הקשה רב אחאי שכיון שלומדים בהצד השווה אם כן יש לפרוך אפילו פירכא כלשהי, ולכן הקשה שיש לפרוך מה להנך שכן אין ראשם ארוך והצד שלא לפרוך הוא משום שיש לומר שכיון שדרומה בשני צדדים יש ללמוד בכמה הצד ואין לפרוך. וכתב ה-[תורת חיים] שדעת רש"י והתוספות שאין כאן כלל לימוד במה הצד, אלא הכל בכלל ופרט וכלל. ומה שכתוב בברייתא הרי אתה דן בבנין אב משלושתם, הכוונה, שיש כאן שלושה פרטים וכל הדומה להם אתה מרבה אותו, וזה הכוונה בנין אב ואין זה ככל בנין אב שבש"ס.

[בבלי חולין סה,א גמ'] ... [משנה חולין פ"ג,מ"ז] ובחגבים כל שיש לו כו' (ראה משנה מלאה לעיל). מאי רובן? אמר רב יהודה אמר רב: (שהכנפיים מכסים) רוב ארכו (של הגוף), ואמרי לה: (שהכנפיים מכסים) רוב הקיפו (של הגוף); אמר רב פפא: הלכך, בעינין רוב ארכו, ובעינין רוב הקיפו (צריך שניהם). ת"ר: אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן, כגון הזחל - מותר, ר"א בר' יוסי אומר: (י' שמ' יא,כא) אֲשֶׁר-[לא כתיב] לֹו כְרָעִים - אף על פי שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן. מאי זחל? אמר אביי: אסקרין. ת"ר (י' שמ' יא,כב) אַתְּ-אֵלֶּה מִקֵּם תֵּאֱכָלוּ אֶת-הָאָרֶבֶּה וגו', אֲרֵבֶּע - זה גובאי, סְלָעִים - זה רשון, סְחָגָל - זה ניפול, חֲבֵב - זה גדיאן, מה ת"ל (י' שמ' יא,כב) לְמִינֵהוּ לְמִינֵהוּ לְמִינֵהוּ ד' פעמים - (אנצ': מארבה) להביא ציפורת כרמים, (אנצ': מסלעם) ויוחנא ירושלמית, (אנצ': מחרגל) והערצוביא, (אנצ': מחבב) והרזובנית; דבי ר' ישמעאל תנא: אלו כללי כללות ואלו פרטי פרטות (ראה רש"י), ארבה - זה גובאי, לְמִינֵהוּ - להביא [בבלי חולין סה,ב] ציפורת כרמים, אין לי אלא הבא ואין לו גבחת, הבא ויש לו גבחת, ת"ל: סְלָעִים - זה ניפול לְמִינֵהוּ - להביא את האושכף; ואין לי אלא הבא ואין לו גבחת, הבא ויש לו גבחת, הבא ואין לו זנב, הבא ויש לו זנב, מנין? ת"ל: סְחָגָל - זה רשון, לְמִינֵהוּ - להביא את הכרספת ואת השחלנית; ואין לי אלא הבא ואין לו גבחת, הבא ויש לו זנב, הבא ויש לו זנב, הבא ואין ראשו ארוך, הבא וראשו ארוך, מנין? אמרת, הרי אתה דן בנין אב משלשתן: (ט: הגמרא מקשה על נסיון ללמוד בבנין אב מפני שיש הבדלים בין המינים המנויים) לא ראי אֲרֵבֶּע כראי סְחָגָל, ולא ראי סְחָגָל כראי אֲרֵבֶּע, ולא ראי שניהם כראי סְלָעִים, ולא ראי סְלָעִים כראי שניהם, הצד השווה שבהן - שיש לו ד' רגלים, וארבע כנפיים, וקרצולים, וכנפיו חופין את רובו, אף כל שיש לו ארבע רגלים, וארבע כנפיים, וקרצולים, וכנפיו חופין את רובו. והלא הצרצור הזה יש לו ארבע רגלים וד' כנפיים וקרצולים וכנפיו חופין את רובו, יכול יהא מותר? ת"ל: חֲבֵב - ששמו חגב, אי שמו חגב, יכול אין בו כל הסימנים הללו (ט: או אולי נותר על לפחות אחת התכונות מהארבע)? ת"ל: לְמִינֵהוּ (טעם סלוק מסייע להגביל) - עד שיהא בו כל הסימנים הללו. פריך רב אחאי: מה להנך שכן אין ראשן ארוך! וכי תימא כיון דשוו בד' סימנין, מייתינן ולא פרכינן, אי הכי חרגול נמי, דשוו להו, לא ליכתוב, ותייתי מארבה וסלעם! אלא, איכא למיפרך, מה להנך שכן אין להן זנב, ה"נ איכא למיפרך: מה להנך שכן אין ראשן ארוך! אלא אמר רב אחאי: סלעם יתירא הוא; לא ליכתוב רחמנא סלעם ותייתי מארבה ומחרגול, (ט: הגמרא פותרת את שאלת ההבדלים על בסיס שני המינים - ארבה וחרגול - באומרה שלומדים ארבע תכונות המאפיינות כל המינים הטהורים, ותכונות אחרות אינן חשובות) דמאי פרכת - מה לארבה דאין לו גבחת - הרי חרגול דיש לו גבחת, (ט: ארבה וחרגול בעלי 4 תכונות בסיסיות, ונבדלים בגבחת לארבה יש, לחרגול אין ולכן יש או אין גבחת היא תכונה לא חשובה) מה לחרגול דיש לו זנב - הרי ארבה דאין לו זנב (ט: ארבה וחרגול בעלי 4 תכונות בסיסיות, ונבדלים בזנב לארבה אין, לחרגול יש ולכן יש או אין זנב היא תכונה לא חשובה), סלעם דכתב רחמנא ל"ל? אם אינו ענין לגופו, תנהו ענין לראשו ארוך (ט: הסלעם בעל 4 תכונות בסיסיות, ונבדל בראש ארוך ולכן יש או אין ראש ארוך היא תכונה לא חשובה)!

[בבלי חולין סו,א] במאי קמפילגי תנא דבי רב ותנא דבי רבי ישמעאל? בראשו ארוך קמפילגי, תנא דבי רב סבר: (י' שמ' יא,כא) אֲשֶׁר-[לא כתיב] לֹו כְרָעִים כלל, (י' שמ' יא,כב) ארבה סלעם חרגול חֲבֵב לְמִינֵהוּ - פרט, כלל ופרט אין בכלל (ט: הראשון) אלא מה שבפרט, דמיניה אין דלאו דמיניה לא, ומרבי דמי ליה משני צדדין (ט: בכל מין מוזכר מרבה רק בעלי תכונות המין, שני צדדין היינו שיש לו התכונות הנדרשות ארבעה הסימנים שנישנו במשנה וגם שאין ראשו ארוך, ותכונות אחרות כמו גבחת לא מתחשבים); תנא דבי ר' ישמעאל סבר: (י' שמ' יא,כא) אֲשֶׁר-[לא כתיב] לֹו כְרָעִים לֹו כתיב, ארבה סלעם חרגול חגב - פרט, למינהו - חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, ומרבי כל דמי ליה כלל, (י' שמ' יא,כב) שיש לו התכונות הנדרשות ארבעה הסימנים שנישנו

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת (טור"ל) כי במצוות ודעת האמנותי – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.8 ויקרא שמיני ט,א (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)
ויקרא שמיני יא, לג – לד: [לג] וְכָל-פְּלִי-חֶרֶשׁ אֲשֶׁר-יִפֹּל מֵהֶם אֶל-תּוֹכוֹ כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבְּרוּ:

[לד] מִפֶּל-הָאֶכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹוא עֲלָיו מִים יִטְמָא וְכָל-מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכָל-פְּלִי יִטְמָא:
(וי' שמ' יא, לד) מִפֶּל-הָאֶכָל – מקף כבורר בין אוכל שלא חישב עליו ש יהיה נח לו מכך שירדו עליו משקים, כגון ירידת הטל, לכן לא

הכשירו להיטמא באויר כלי חרס, ובין אוכל שחישב עליו שיהיה לו נח מכך שירדו עליו משקים כגון ירידת הטל, לכן הכשירו להיטמא באויר כלי חרס

מִפֶּל-הָאֶכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אולא-גרש מונח רביע, כעין יוצא מן הכלל המלמד על הכלל או על עצמו, כאן שחישב עליו שיהיה לו נח מכך שירדו עליו משקים כגון ירידת הטל, לכן הכשירו להיטמא באויר כלי חרס

שירדו עליו משקים כגון ירידת הטל, לכן הכשירו להיטמא באויר כלי חרס
[שפת"ח] – שלא תאמר שכיון שנכנס לתוך כלי (חרס) הטמאו (הטמא) ואחר שיצא מן הכלי אם באו עליו מים יטמא דנאמר שחוזר הטומאה וניער אחר שיבוא עליו מים לכן אמר והוא בתוך כלי. אם לא חישב עליו שיהיה לו נח שירדו על האוכל משקים אז לא הוכשר לקבל טומאה לא בכלי חרס ולא מחוץ לכלי חרס.

אֲשֶׁר יֵאָכֵל – מונח רביע כעין לפחות ארבעה לימודים על מִפֶּל-הָאֶכָל שיש עליו מחשבת אכילה ושנח לו שנפלו עליו מים (משקים) להכנה ואז מוכשר לקבל טומאה ו-1 [רש"י] מפרט שמונה לימודים כמסומן בפירושו.

[רש"י] (וי' שמ' יא, לד) מִפֶּל-הָאֶכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל – מוסב על מקרא העליון (וי' שמ' יא, לג) כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטְמָא –

(וי' שמ' יא, לד) מִפֶּל-הָאֶכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹוא עֲלָיו מִים, והוא בתוך כלי חרס הטמא, (יא, לד) יִטְמָא. וכן וְכָל-מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכָל-פְּלִי – והוא בתוך כלי חרס הטמא, (יא, לד) יִטְמָא. (ט: ט) א' שאין

אוכל מוכשר ומתוקן לקבל טומאה, עד שיבאו עליו מים פעם אחת; (ט: ט) ב' ומשבאו עליו מים פעם אחת, מקבל טומאה לעולם, (ט: ט) ג' ואפילו נגוב. (ט: ט) ד' והיין והשמן וכל הנקרא 'משקה' מכשיר זרעים לטומאה כמים; שכך יש לדרוש המקרא: אֲשֶׁר יָבֹוא עֲלָיו מִים או כל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא – האוכל. (ט: ט) ה' ועוד למדו רבותינו מכאן, שאין ולד הטומאה מטמא כלים; שכך שינונו

(פסחים כ, א-ב): יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס? תלמוד לומר: "כל אשר בתוכו יטמא" (לעיל, לג), מכל האוכל – אוכל מטמא מאויר כלי חרס, ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס. לפי שהשרץ יאב הטומאה, והכלי שנטמא ממנו יולד הטומאה; לפיכך אינו חוזר ומטמא כלים שבתוכו. (ט: ט) ו' ולמדנו עוד (ראה פסחים כ, א), שהשרץ שנפל לאויר התנור, והפת בתוכו ולא נגע

השרץ בפת, התנור יראשון והפת שנייה; ולא נאמר: וראין את התנור כאלו מלא טומאה, ותהא הפת תחלה; שאם אתה אומר כן, לא נתמעטו כל הכלים מליטמא מאויר כלי חרס, שהרי טומאה עצמה נגעה בהן מגבן. (ט: ט) ז' ולמדנו עוד (ראה חולין קיח, ב) על ביאת מים, שאינה מכשרת זרעים, אלא אם כן נפלו עליהן משנתלשו; שאם אתה אומר: מקבלין הכשר במחובר, אין לך דבר אוכל שלא באו עליו מים. ומהו אומר אשר יבוא עליו מים? משנתלשו. (ט: ט) ח' ולמדנו עוד (ראה יומא פ, א), שאין אוכל מטמא אחרים, אלא אם כן יש בו כביצה; שנאמר אשר יאכל – אוכל הנאכל בבת אחת. ושיערו חכמים: אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת.

עליו מים. ומהו אומר אשר יבוא עליו מים? משנתלשו. (ט: ט) ח' ולמדנו עוד (ראה יומא פ, א), שאין אוכל מטמא אחרים, אלא אם כן יש בו כביצה; שנאמר אשר יאכל – אוכל הנאכל בבת אחת. ושיערו חכמים: אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת.

בו כביצה; שנאמר אשר יאכל – אוכל הנאכל בבת אחת. ושיערו חכמים: אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת.

(וי' שמ' יא, לה) וְכָל אֲשֶׁר-יִפֹּל מִנְבֵלָתָם עֲלָיו יִטְמָא תַנּוּר וְכִיכָרִים יִתֵּן טַמְאִים הֵם וְטַמְאִים יִהְיוּ לָכֶם: יד ג
(וי' שמ' יא, לו) אֵף מֵעֵין וְכוּר מְקוּהָ מִים יִתְּנֶה טְהוֹר וְנִגַע בְּנֵבֶלָתָם יִטְמָא:

(וי' שמ' יא, לו) וְכִי יִפֹּל מִנְבֵלָתָם עַל-פְּלִי-זָרַע זָרַע אֲשֶׁר יִרְבֶּה טְהוֹר הוּא:
(וי' שמ' יא, לח) וְכִי יִתֵּן מִים עַל-זָרַע וְנִפֹּל מִנְבֵלָתָם עֲלָיו טַמָּא הוּא לָכֶם: יד א וקבלת טומאה

(וי' שמ' יא, לט) וְכִי יָמוּת מִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר-הָיָא לָכֶם לְאֶכְלָה הִנֵּנּוּ בְּנֵבֶלָתָהּ יִטְמָא עַד-הַעֲרֵב: יד ב
[בבלי חולין קיז, ב] מַתְנִי' [חולין פ"ט, מ"א]. העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידין והקרניים והטלפים – מצטרפין לטמא

טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות. כיוצא בו, וגו' לטמא [רמב"ם טומאת אוכלין פ"ד, ה"ד] העור המחובר בבשר והמרק והתבלין והאלל אף ע"פ שמקצתו חישב עליו ומקצתו לא חישב עליו, מקצתו פלטתו חיה ומקצתו פלטתו סכין, והעצמות המחוברות בבשר, והגידים והקרניים מן הטלפים והכנפיים והמקומות הננוצח, והמקומות הרכים מן הצירפניים ומן החרטום המובלעין בבשר, כל אחד מאלו מתטמאין ומצטרפין לכביצה או לכחצי פרס.

לֹא [רמב"ם שאר אבות הטומאה פ"א, ה"ז] ואלו דברים שאין מטמאין מן הנבילות, העצמות והקרניים והטלפים אפי' עיקרן הרך שאם יחתך מן החי יוצא דם, והעור אף על פי שאינו מעובר, והאלל והגידים והמרק והתבלין שמתבשלין עמה, בד"א בזמן שפירשו מן הנבילה, אבל הנוגע באחד מכל אלו כשהן מחוברין בבשר ה"ז טמא, והוא שיהיה בבשר כזית, שאין אחד מכל אלו מצטרף לכזית.

גמ'. תנינא להא (סיוע וברור למה שלמדנו במשנה לחלק בין טומאת אוכלין המוגדרת כטומאה קלה, לבין טומאת נבילה המוגדרת כטומאה חמורה. אוכלין מוגדר כטומאה קלה כי מטמאים אוכלין אחרים רק בכביצה ובתנאי שחשב על האוכלים המטמאים לאכילה. נבילה מטמאה מיד בלי מחשבה ובכזית, דת"ר: שומרים (הגמרא פותחת בעור בלבד שהוא שומר ולימדה המשנה שהעור מצטרף לשיעור ביצה של אוכלים) – לטומאה קלה, ולא (מצטרף לשיעור כזית ל) שומרים לטומאה חמורה (של נבילה).

שומרים לטומאה קלה מנלן? דתנא דבי רבי ישמעאל: (וי' שמ' יא, לו) עַל-כָּל-זָרַע זָרַע – כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה, חטה בקליפתה, ושעורה בקליפתה, ועדשים בקליפתן.

(וי' שמ' יא, לז) עַל-כָּל-זָרַע – הכתוב הזה בעל שני תפקידים. (א) הוא דוגמא לאוכל בצורתו הטבעית (ב) הוא מלמד איך זרע נראה באופן כללי. עַל-כָּל-זָרַע – מקף מקף בתפקיד צרוף שלושה פרטים לדבר אחד. זרע, קליפה דקה העוטפת את הזרע (קליפה פנימית הנקראת סובין שהיא גם מאכל וגם מגינה על הזרע בזריעתו), קליפה חיצונית עבה העוטפת את הקליפה הפנימית ושומרת על הזרע בשעת גידולו ואינה אוכל. בחיטה היא בעלת שתי שכבות המוץ והגלומות. את החיטה זורעים בדרך כלל ללא המוץ והגלומות אך תמיד עם הסובין משום שהסרתם עלולה לגרום לזנזק לעובר שבזרע.

ב- [הערה 8 שוטנשטיין חולין קיט, ב] מובא דעת רבי יהודה וכן פסק [רמב"ם הל' טומאת אוכלין ח, יא] שאין שומר לשומר. ולכן רק הקליפה הפנימית (הסובין) היא שומר והקליפה החיצונית אינה שומר ואינה יד. ורמב"ן לומד "כי יותן מים (ו' משקין אחרים)" על קליפה חיצונית (אע"פ שהוא עצמו אינו מאכל), הזרע מוכשר ונתקן להקרא אוכל ולקבל טומאה. וגם אם לא חשב עליו לאוכל אלא לזריעה מוכשר לקבל טומאה.

טט: מקף אחד ממעט קליפה חיצונית מלהיות שומר (כר' יהודה ורמב"ם) לכן אינה מצטרפת לשיעור ביצה להכניס או להוציא טומאת אוכלים. לעומת קליפה פנימית שהיא שומר וגם אוכל ומצטרפת לשיעור כביצה. אפשר כי מקף שני מברר שאע"פ שהקליפה הפנימית לעצמה היא שומר, בכל זאת כשנצברה לעצמה לכביצה אז מקבלת מוציאה טומאת אוכלים.

(וי' שמ' יא, לו) עַל-כָּל-זָרַע זָרַע – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, (א) ע"פ [מקרא מפורש עוז והדר קפג על רש"י] זרוע של כל מיני זרעים.

(וי' שמ' יא, לו) אֲשֶׁר יִרְבֶּה – מונח מרבה אתנה מגביל. כאן מלמד שקבלת טומאת אוכלין היא רק בתלוש ע"י אדם ומעצמן (תו"כ מחובר

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (טור) (ל) כי במצוות האמנותי - תהלים ק"ט, שם: עמי המורה והתורה שבעל פה, התשפ"א: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבו; מוציא מפשט - מרכא; מארד, רבו; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפחא - שני רבו/או רבו/או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעויה לגול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישי: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשישם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; פור - דרוש מהפסוק רעיונו לנשואים/אחרים בתשובע"פ.

לארץ אינו מקבל טומאה אפילו הוכשר, ולתוספות רק בריכוז של כביצה ואז (וי' שמ' יא, לח) וְכִי יִתְּנֶינָם עַל-זֵרַע וְנָפַל מִנְבִלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֵם. אם יותן עליו מז' משקין (מים ביניהם) יוכשר לקבל טומאה.

(וי' שמ' יא, לז) טְהוֹרָה - טפחא בתפקיד שנוי [מקרא מפורש עזו והדר ע"פ תו"כ] זרעים שנטמאו אחרי זריעתם בקרקע נטהרים. (וי' שמ' יא, לז) הוּא - סלוק, מגביל

ולא שומרים לטומאה חמורה מנלן? דתנו רבנן: (וי' שמ' יא, לט) בְּנִבְלָתָהּ - ולא בעור שאין עליו כזית בשר, (וי' שמ' יא, לט) בְּנִבְלָתָהּ - המיעוט בא מהניקוד מפיך באות ה"א ללמד על בשר נבלה.

(וי' שמ' יא, לט) הַנֶּנֶע בְּנִבְלָתָהּ - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, או יתור לרבות - לצרף עור השומר על לפחות כזית בשר שאז גם הוא יטמא טומאה חמורה.

יכול הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא? תלמוד לומר (וי' שמ' יא, לט) וְטָמֵא, מאי קאמר? אמר רבא, ואמרי לה כדי, חסורוי מיחסרא והכי קתני: (וי' שמ' יא, לט) בְּנִבְלָתָהּ וְלֹא [רמב"ם] שאר אבות פ"א, ה"ז? בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכזית, יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כזית בשר, הנוגע כנגד בשר מאחוריו, יכול לא יהא טמא, ואפילו מעשה יד נמי לא עביד? תלמוד לומר (וי' שמ' יא, לט) וְטָמֵא.

(וי' שמ' יא, לט) וְטָמֵא - מרכא בתפקיד לרבות לטמא אדם וכלים הנוגעים כנגד בשר נבלה מאחריה (היינו חלקי בהמה שאינן בשר ושיש עליהם כזית בשר) ראה חלק שני ב- [רמב"ם] להלן.

(וי' שמ' יא, לט) וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב - מרכא מרבה, סלוק מגביל. ביחד עשויים ללמד על רבוי הגבלות לטמא כ- [רמב"ם] שאר אבות הטומאה פ"א, ה"ז] (חלק א) ואלו דברים שאין מטמאין מן הנבילות, העצמות והקרניים והטלפים אפי' עיקרן הרך שאם יחתך מן החי יוצא דם, והעור אף על פי שאינו מעובד, והאלל והגידים והמרק והתבלין שמתבשלין עמה, בד"א בזמן שפירשו מן הנבילה, (חלק ב) אבל הנוגע באחד מכל אלו כשהן מחוברין בבשר ה"ז טמא, והוא שיהיה בבשר כזית, שאין אחד מכל אלו מצטרף לכזית.

תנן התם: כל כל [רמב"ם] טומאת אוכלין פ"ה, ה"ה] ומנין לידות האוכלין שהן מתטמאות ומטמאות כשהן מחוברין עם האוכלין שנאמר (וי' שמ' יא, לח) וְטָמֵא הוּא לָכֵם לכן שבצרכיכם.

שהוא יד ולא שומר - טמא ומטמא ואינו מצטרף (לשיעור לקבל טומאה בכביצה ולחוס' להעביר טומאה בכביצה), שומר ואף על פי שאינו יד - טמא ומטמא ומצטרף, לא יד ולא שומר - לא טמא ולא מטמא. ידות היכא כתיבי? דכתיב: (וי' שמ' יא, לח) וְכִי יִתְּנֶינָם עַל-זֵרַע וְנָפַל מִנְבִלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֵם. לָכֵם - לכל שבצרכיכם לרבות את היות יד להכניס (לטמא את האוכל) ולהוציא (להעביר טומאה מאוכל טמא לאוכל אחר); שומר להכניס ולהוציא לא צריך קרא, (לומד זאת במידת) קל וחומר, מיד אתי' (לומד לשומר מהלכות יד ומסביר את הקל והומר): ומה יד שאינה מגינה - מכנסת ומוציאה (טומאה), שומר לא כל שכן!

שומר דכתב רחמנא (וי' שמ' יא, לז) עַל-פְּלִי-זֵרַע זָרוֹעַ שמרבה שומר) למה לי - שמע מינה: לצרף (לשיעור טומאה).

(שואלת הגמרא אולי אפשר לדרוש את הפסוקים באופן אחר) ואימא: יד - להכניס (לטמא את האוכל) ולא להוציא (לטמא אוכל אחר), (ואילו) שומר - להכניס ולהוציא (ללמוד מ- (וי' שמ' יא, לז) עַל-פְּלִי-זֵרַע זָרוֹעַ), אבל יד להוציא, ושומר לצרף - לא (מלת לא מתיחסת ליד להוציא ולשומר לצרף) ! (ובאה דחיה) יד - להכניס ולא להוציא לא מצית אמרת (אין באפשרותך לאמר כך), השתא עיולי מעיילא (פשוט לך שיד מכניסה טומאה), אפוקי מיבעיא? (על להוציא יש לך שאלה, לא כל שכן שמוציא)

ואימא (ואם תאמר): יד - להוציא ולא להכניס, שומר - להוציא ולהכניס, אבל יד להכניס ושומר לצרף - (בשניהם) לא! יד יתירא כתיב:

(וי' שמ' יא, לה) תִּפְּרוּ וְכִיכִימֵי יִתְּנֶינָם עָלֵיכֶם וְיִתְּנֶינָם עָלֵיכֶם וְיִתְּנֶינָם עָלֵיכֶם - לכל שבצרכיכם לרבות את היות יד (ד ג), הי מינייהו מייתת? לכתוב רחמנא בזרעים ((יאלה) יד א), וליתו הנך (וילמדו שתי ידות לכלים ונבלה) מינייהו - (דוחה) מה לזרעים שכן טומאתן מרובה (מאב הטומאה ומראשון לטומאה, לכן אי אפשר ללמוד לרבות ידות מזרעים שהם אוכל)

לכתוב רחמנא בתנור ((יאלה) יד ג), וליתו הנך (וילמדו שתי ידות לאוכל ונבלה) מינה - (דוחה) מה לתנור שכן מטמא מאוירו (מאב הטומאה כמו שרץ ונבלה באוירו בלי לנגוע בו)!

לכתוב רחמנא בנבלה ((יאלה) יד ב), וליתו הנך (וילמדו שתי ידות לכלים ולאוכל) מינה - מה לנבלה (שהיא אב הטומאה) שכן מטמא אדם, ומטמא במשא, וטומאה יוצאה מגופה!

חדא מחדא לא אתיא (הנסיין ללמוד בבנין אב אחד מאחד אי אפשר ללמוד, כי כל אחד יש לו חומרה שלו), (מוצע שהתורה תכתוב שני מקורות בבנין אב משני כתובים) תיתי חדא מתרתי (תביא אחד משניים); הי תיתי (איזה שתיים תכתוב ונלמד את השלישי)? לא לכתוב רחמנא בזרעים ותיתי מהנך (ותלמד מכלים ונבלה) - מה להנך שכן מטמאין שלא בהכשר (לקבל טומאה בנפילת ז' משקין), תאמר בזרעים שאין מטמאין אלא בהכשר! אמר רב הונא בריה דרב יהושע: פירות שלא הוכשרו, כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי (לכן אי אפשר לדחות), אלא פריך הכי (דחיה בדרך אחרת): מה להנך שכן מטמאין (מקבלים טומאה) שלא בנגיעה (תנור מאוירו ונבלה מעצמה), תאמר בזרעים שאין מטמאין אלא בנגיעה! (ונדחה הלימוד מכלים ונבלה לאוכל)

לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהנך (מאוכל ונבלה) - מה להנך שכן (שניהם) אוכל!

לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך (מכלים ואוכל) - (אין הכי נמי (אכן אתה צודק ופסוק הנבלה (יאלה) יד ב) אלא) יד דנבלה למה לי? אם אינו ענין ליד נבלה, תנהו ענין ליד דעלמא (להלכה הכללית), יד להכניס יד להוציא, (וגם להלכה ש) שומר - לצרף.

ואכתי (עדיין) יד דנבלה אצטרף, דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא: דיו לבא מן הדין (הנבלה) להיות כנדון (כלים ואוכל), מה הנך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמא אדם (וזה לא נכון כי נבלה אב הטומאה ומטמא אדם) ! אלא, יד דנבלה מיצרף צריך ((יאלה)), ושומר דנבלה הוא דלא צריך, למאי הלכתא כתביה רחמנא? אי לאיצטרופי - אמרת ((יאלה)): (לכן (יאלה)) לא מצטרף,

(ואם תאמר שזה ללמד) ולהוציא - (נלמד ב) קל וחומר מיד אתי, אלא, אם אין ענין לשומר דנבלה - תנהו ענין ליד דנבלה, ואם אינו ענין ליד דנבלה (כי למדנו מיד כלים ואוכל ליד נבלה) - תנהו ענין ליד דעלמא (להלכה הכללית), יד - להוציא, יד - להכניס, ושומר - לצרף

(הלכה כללית ששומר מצטרף לאוכל לטמא טומאת אוכלים להוציא טומאה בכביצה ולהכניס טומאה מחלוקת תוס' בכביצה ורש"י לפעמים כזית).

(וי' שמ' יא, לט) לְאִכְלָהּ הֶנֶע בְּנִבְלָתָהּ - אתנה (שהוא קיסר כמו בין פסוקים) מרכא טפחא

(וי' שמ' יא, לט) הֶנֶע בְּנִבְלָתָהּ - מרכא טפחא בתפקיד יתור לרבות עור הנבלה השומר על בשרה, אבל הגמרא למדה על כתוב זה אם אין ענין לשומר דנבלה - תנהו ענין ליד דנבלה, ואם אינו ענין ליד דנבלה (כי למדנו מיד כלים ואוכל ליד נבלה) - תנהו ענין ליד דעלמא (להלכה הכללית), יד - להוציא, יד - להכניס, ושומר - לצרף (הלכה כללית ששומר מצטרף לאוכל לטמא טומאת אוכלים להוציא טומאה בכביצה ולהכניס טומאה מחלוקת תוס' בכביצה ורש"י לפעמים כזית).

וע"י (וי' שמ' יא, לט) לְאִכְלָהּ - אתנה (שהוא קיסר כמו בין פסוקים) מרכא טפחא בתפקיד מידת סמוכים ילמד הלכה כללית להוציא טומאה אל לְאִכְלָהּ לאוכל אחר. מדת סמוכים כעין (מדה כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, (מדה כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, כגון בין תפקידי תבנית הטעמים מרכא טפחא בראש חצי פסוק (ב) רמו ללמוד מענין מחצי פסוק או פסוק (א) שלפניו. ואפשר שלפעמים ירמו ללמוד מ- (ב) ל- (א)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.9 ויקרא שמיני ט,טא (התש"פ)

אין תורת כהנים לפסוקים: ויקרא שמיני ט,ט – ויקרא שמיני ט,יד:

ויקרא שמיני ט,ט: וַיִּקְרָבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם אֵלָיו

וַיִּטְבַּל אֶצְבְּעוֹ בַדָּם וַיַּתֵּן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-הַדָּם יָצַק אֶל-יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ:

ודומה לו (ויקרא אה,ה) .. **וַיִּקְרָבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּם**

(וי' שמ' ט,ט) **וַיִּקְרָבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם [תורה שלמה לב] זאת היתה תחלת העבודה לאהרן ולבניו (מדרש הגדול) טט: לאהרן תחלת**

העבודה ב-(וי' שמ' ט,ט) **וַיִּקְרַב אֶהֱרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁתַּט אֶת-עַגְל הַסַּטָּא אֲשֶׁר-לוֹ: (**

[בבלי מועד קטן כח,ב] ... נענה רבי טרפון ואמר: (וי' שמ' יו) וַאֲחֵיכֶם לְלִבִּית יִשְׂרָאֵל וְכָכֹל אֶת-הַשְּׂרָפָה, והלא דברים קל וחומר: ומה

נדב ואביהוא שלא עשו אלא מצוה אחת, דכתיב וַיִּקְרָבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם אֵלָיו - כך, בניו של רבי ישמעאל - על אחת כמה

וכמה. [נועם אלימלך] מסירות נפש שעשו נדב ואביהוא יצק את יסוד המזבח. המצוה היחידה שעשו נדב ואביהוא בחנוכת המשכן, נחשבת

להם מאד כי בקבלת הדם והולכתו אל אהרן השתתפו בכפרה מחטא העגל לאהרן, ולעם שהביאו לחטא (קצת ע"פ משך חכמה).

[תורה שלמה לב*] (וי' אמר כא,ז) דָּבַר אֶל-אֶהֱרֹן לֵאמֹר אִישׁ מִזֶּרְעֶךָ לְדַרְחֶם אֲשֶׁר יִהְיֶה בְל מוֹם לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב לָחֶם אֱלֹהִים: אין לי אלא

תמידים שהם קרויים לחם וכו' מגין לרבות את הדם, ת"ל להקריב. ואומר [ויקרא ב' ב' ויקרא ב' ב' ויקרא ב' ב'] (ספרא אמור פרשתא ג,ג)

[תוי"ש הערה לב*] ... וברמב"ן ויקרא א ה אבל מדרש רבותינו והקריבו זו קבלת הדם שאין לשון והקריבו קריבת הרם למזבח שחיא

ההולכה אבל הוא לשון קרבן שיעשה מן הדם קרבן והוא לקבלו ולזרוקו על גבי המזבח. וחולקים האם זריקה נכללת ב-[ויקרא ב'

(וי' שמ' ט,ט) [ויקרא ב'- תלישא-גדולה בתפקיד לימוד אלפניו (וי' שמ' ט,ט) וַיִּקְרַב אֶהֱרֹן כעין מחיצה שאהרן נעשה בעל בחינה נעלה

בעבודה ראשונה זאת, ועוד בתפקיד לימוד לכתוב אחריו כעין מחיצה שבני אהרן נעשו בעבודה זאת בעלי בחינה נעלה (אהרן ובניו

שליחי ה') אע"פ שרק קבלו והוליכו דם עגל הכפרה והזריקה – נתינה על הקרנות נעשתה ע"י אהרן.

(וי' שמ' ט,ט) בְּנֵי – קדמא (צ"ע) (וי' שמ' ט,ט) אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם אֵלָיו – מונח זרקא סגול בתפקיד מוסיף ממין הענין על הענין שמצוה

יחידה שעשו בחנוכת המשכן נחשבת להם כמצוות רבות שעשו אחרים אחריהם.

הפסוק עוסק במתן דם עגל חטאת של אהרן על קרנות מזבח הקטורת, ויציקת שיירי הדם על יסוד המזבח. מלמד פסוק (וי' שמ' ט,יא) כי

וְאֶת-הַבֶּשֶׂר וְאֶת-הָעוֹר שָׂרַף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחָנֶה: [רש"י] ו-[שפת"ח י"ט,יא) מפרשים שחטאת זאת וכל כיוצא בה נשרפים מחוץ למחנה.

ממבוא זה נסביר את טעמי המקף בכתוב הבא בפסוק (וי' שמ' ט,ט) **וְאֶת-הַדָּם יָצַק אֶל-יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ**

(וי' שמ' ט,ט) **וְאֶת-הַדָּם – מקף מברר בין יש דם ובין אין דם ... אֶל-יְסוּד – מקף מברר אם היציקה על היסוד היא למצוה או חובה.**

[משנה זבחים פ"ה,מ"ב] [*] פרים הנשרפים (טט: בדומה לעגל החטאת של אהרן במילואים) ושעירים הנשרפים שחיתתן בצפון וקבול דמן

בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על הפרוכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שיירי הדם (היינו כמו ב-(וי' שמ' ט,ט) וְאֶת-הַדָּם)

היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן (היינו כמו (וי' שמ' ט,ט) וְאֶת-הַדָּם – מקף כגון שלא נותר דם, ולא יָצַק אֶל-יְסוּד –

מקף ללמד שהיציקה היא למצוה ולא חובה) לא עכב אלו ואלו נשרפין בבית הדשן (כמו שנאמר (וי' שמ' ט,יא) וְאֶת-הַבֶּשֶׂר וְאֶת-הָעוֹר שָׂרַף

בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחָנֶה):

ויקרא שמיני ט,טב: וַיִּשָּׂא אֶהֱרֹן אֶת-יָדָיו (כתיב) יָדָיו (קרי) אֶל-הָעַם וַיְבַרְכֵם וַיִּגְדַּל מַעֲשֵׂת הַחַטָּאֹת וְהַעֲלָה וְהַשְּׁלֵמִים:

(וי' שמ' ט,טב) **וַיִּשָּׂא אֶהֱרֹן אֶת-יָדָיו (כתיב) יָדָיו (קרי) אֶל-הָעַם וַיְבַרְכֵם – קדמא דרגא תביר טפחא**

(ט,טב) וַיִּשָּׂא – קדמא כתנאי – מעשה מקדים ל-וַיְבַרְכֵם בברכת כהנים. אֶהֱרֹן אֶת-יָדָיו אֶל-הָעַם – דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין

קבוצת פרטים הקשורים לענין שעל כל אחד חל אותו ענין או אותה הלכה. אפשר שמרמז לפסק הרמב"ם שקודם לברכת כהנים כל כהן

[רמב"ם תפילה ונשיאת כפים פ"ד,ה"ב] אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף ברכה על שלשת הפסוקים כגון יי' אלהי אבותיכם

יוסף עליכם ככם אלף פעמים וכיוצא בה לא בקול רם ולא בלחש שנאמר לא תוסיפו על הדבר, בשעה שכל כהן עולה לדוכן כשהוא ח

עוקר רגליו לעלות אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהינו שתהיה ברכה זו שצוינונו לברך את עמך ישראל ברכה שלמה ואל יהי בה כמשול

ועון מעתה ועד עולם, וקודם שיחזיר פניו לברך את העם מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו בקדושתו של אהרן

וצונו לברך את עמו ישראל באהבה (יד המלך שם) בכוונת הלב), ואחר כך מחזיר פניו לציבור ומתחיל לברכם, וכשמחזיר פניו מן

הציבור אחר שמשלים ט אומר עשינו מה שגזרת עלינו עשה עמנו מה שהבטחתנו (דב' תבוא כו,טו) הַשְּׂקִיפָה מִמַּעַן קִדְשָׁךָ מִן-הַשָּׁמַיִם

וַיְבָרֶךְ אֶת-עַמְּךָ אֱתִישָׂרָאֵל.

(ט,טב) וַיְבַרְכֵם – אתנה מגביל, (א) כפי' רמב"ם רק שלושה פסוקי ברכת כהנים. (ב) כפי' [יד המלך שם] בכוונת הלב ושכהן שאינו אוהב

ישראל, או שאינו אוהב על ישראל לא יברך. [יד המלך (לנדא) הל' תפילה ונשיאת כפים פ"ד,ה"ב] ... [סוטה לט, א], הובא שם סיום

הברכה בתיבת באהבה, ולא ידעתי הכוונה של סיום זה דבאהבה, והיכן נצטוו הכהנים לברך באהבה, והרי לא נאמר בתורה רק (במ')

נשא ויג, כה תברכו, ואם אמנם מסתמא נכון הוא שהברכה תהיה בלב שלם, אבל עדיין היכן ידענו דנצטוו על כך לברך באהבה.

ואולי נסמך זה על מדרש רבה במדבר פרשה י"א וז"ל, (ובג) אָמַר לָהֶם (בחולם) מלא, שתהיו מברכין אותם בכוונת הלב כדי שתשלם

הברכה בהם. הרי לך לדעת המדרש דנצטוו על כך לברך בכוונת הלב, וע"ז ניתקן הנוסח לסיים הברכה במלת באהבה. ונתעוררתי מן

משכיל אחד כי כן הוא בפירוש בזהר פרשת נשא וז"ל, תנא כל כהן דהוא לא רחיס לעמא או לא רחמינ ליה לא יפרוס ידיו לברכא

לעמא, דכתיב (משלי טב,ט) טוֹב־עֵינָן הוּא יְבָרֶךְ. אל תקרי יבורך אלא יברך.

ויקרא שמיני יז: : ומפתח אהל מועד לא תצאו פן-תמתו כי-שמן משחת ה' עליכם ונעשו כדבר משה:

[רלב"ג] (וי' שמ' יז) ומפתח אהל מועד לא תצאו פן-תמתו - רוצה לומר, שלא יניחו עבודתם מפני המקרה הרע הזה שקרה להם.

מוצע לומר כי טעם ומפתח - תלישא-קטנה,משמש בתפקיד עקירת פריצת מחיצת המקדש בזמן עבודה, כעין העלם ידיעה, ואם במזיד

יהיה דינו כהמשך ה-[רלב"ג]

ולמדנו מזה המקום, שאיזה כהן שיהיה שהניח עבודתו ויצא מן המקדש, חייב מיתה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרישיב – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ויקרא שמיני יח: וַיִּדְבֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

להסברת טעם מקף (וי' שמ' יח) **אַל-אַהֲרֹן** נעזר באחד מההסברים לטעם מקף ב-5 מופעים כמו (שמ' תשא לא,יב) **וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה**

לֵאמֹר: וּב-70 מופעים כמו (במ' בה' ח,א) וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

אַל-מֹשֶׁה – מקף כבורר את דרך הפניה אל משה. בין ישיר ובין לא ישיר. מאמר או דבור ה' אינו ישיר אל משה אלא כהסבר ב- (במ' בה' ח,א) **וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:** ר"ת הפסוק מצטרפים למלת מאל"ו – מרמז שמשה היה תמיד מזומן לנבואה ולא היה צריך הכנה

להשראת הנבואה, ה' מידבר והנבואה מגיעה מאליה. כפ' [רש"י] ... (במ' נשא ז,פט) **מִדְבַר** – כמו 'מתדבר'; כבודו של מעלה לומר כן:

מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע **מֵאֲלֵינוּ**.

(וי' שמ' יח) **אַל-אַהֲרֹן** – מקף כבורר את דרך הפניה אל משה. בין ישיר ובין לא ישיר. [תורה שלמה נד] מביא שקלא וטריא האם דרך

משה או ישירות. ולפי הדוגמא ממשה עצמו (במ' בה' ח,א) גם אם התיחד הדיבור אל-אהרן זה היה כפ' [רש"י] לגבי משה... (במ' נשא ז,פט)

מִדְבַר – כמו 'מתדבר'; כבודו של מעלה לומר כן: מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע **מֵאֲלֵינוּ**. היינו פניה לא ישירה.

[חמשה חומשי תורה, אונקלוס מדויק – מעט צרי, ויקרא, לב יעקב זאב, ע' נו (אוצר החכמה)] (וי' שמ' יח) ומליל יי לאהרן למימר:

לאהרן: דרך אונקלוס לתרגם "דבר אל ... מליל עם (עיין מש"כ לעיל א,א). ולפי זה היה צריך לתרגם כאן, דווקא, 'עם אהרן', ולא

'לאהרן'. אבל עיין מש"כ רבינו אברהם בן הרמב"ם (שמ' ו,יג), שהטעם שתרגם אונקלוס "וידבר ה' משה ואל אהרן" ומליל ה' עם

משה ולאהרן וכו', מפני שה' דבר עם משה אבל לאהרן נתגלה במחזה. א"נ כונתו למה שאמרו חז"ל (תורת כהנים ויקרא נדבה פרק ב,א) שדיבר ה' עם משה שיאמר לאהרן (ע"כ ט) חמר ומרוי יין ודבר המשכר ...

[אוצר המדרשים – ויקרא, גרינבוים נפתלי, ע' עו, (אוצר החכמה)] (וי' שמ' יח) **וַיִּדְבֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:** יכול לאהרן נאמר?

והלא כל המצות כלן נאמרו למשה בסיני? – [ילקוט שמעוני נשא] תלמוד לומר: "אשר דבר ה' אליהם ביד משה" (להלן פסוק י"א).

למשה נאמר לא לאהרן נאמר, אם כן למה נתלה באהרן? [לפין שהוא צריך לו כלומר: דבור זה שייך אל אהרן [מדרש הגדול]

למשה נאמר לא לאהרן נאמר, אם כן למה נתלה באהרן? [לפין שהוא צריך לו כלומר: דבור זה שייך אל אהרן [מדרש הגדול]

ויקרא שמיני ט: יַיִן וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ אֶתְּחַטֵּף בְּבֹאֲכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּן חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

(וי' שמ' ט) **יַיִן** – מונח מרמז שאפשר שאת תבנית הטעמים הבאה **וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ אֶתְּחַטֵּף** יש ללמוד יותר מפעם אחת.

(וי' שמ' ט) **וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ אֶתְּחַטֵּף** – גרשיים מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, התבנית

גרשיים מונח רביעי, מרמזת ללימוד של כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או ללמד על הכלל.

(וי' שמ' ט) **וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ** – מקף כבורר בין שתיה של שכרות ובין שתיה שאינה של שכרות, כפ' [רש"י] **יַיִן וְשֵׁכָר** יין כדרך שכרותו.

[בעל הטורים] (וי' שמ' ט) **יַיִן וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ**. נוטריקון ואם שתה כדי רביעית יין אסור להורות (כריתות יג ב). תפלת שכור תועבה

(עירובין סד א):

[תורת הפסק, הרב מרסיאנו] ע"פ [רבנו בחיין] **אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ** – איסור השתיה הוא בזמן שלמשמר הכהנים יש זמן

משמרתו. אבל כהן גדול יכול לרצות לעבוד כל עבודה, כל זמן. לכן יש פסק הבדל בין כ"ג שהוא באזהרה מתמדת כי יכול לבוא בכל עת

לעבודה, ובין כהן פשוט שמוזהר בשתיה של שכרות רק בזמן המשמרת שלו.

אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ קריאה עם פסק מבדילה בין כ"ג ובין כהן פשוט בזמן שלו במשמרת שלו.

קריאה ללא פסק משהו בין כ"ג ובין כהן פשוט בזמן המשמרת שלו.

אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ – פסק כפ' [בעל הטורים] (וי' שמ' ט) בגימטריא יצאו החללים ובעלי מומין (תו"כ): קריאה עם פסק מבדילה בין כהנים

שלמים המשרתים במקדש ובין חללים כהנים בעלי מום, מענין לבדוק האם בעלי מומים שעוסקים בעבודות שלא לפני הצבור במקדש

(כגון התלעת עצים) האם גם הם אסורים בשתיה.

(וי' שמ' ט) **וּבִגְדֵיךָ אֹתָהּ** – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, אפשר שמלמד על שעור הפוגת השפעת רביעית יין של זמן מהלך ארבע מיל

שאחריו יוכל לשרת במשמרת. ומכאן לימוד אל הוראת רב או דיין שלא יורה עד שיפוג שתיית יין או שכר.

(לימוד א) של כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל, משווה גישת אוהל מועד לגישת מזבח, כפ' [רש"י] (וי' שמ' ט) **בְּבֹאֲכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד**

- אין לי אלא כבואם להיכל, בגשתם למזבח מנין, נאמר כאן ביאת אוהל מועד, ונאמר בקידוש ידים ורגלים ביאת אוהל מועד, מה להלן

עשה גישת מזבח כביאת אוהל מועד, אף כאן עשה גישת מזבח כביאת אוהל מועד:

(וי' שמ' ט) **בְּבֹאֲכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד** – תביר ממעט ביאה אסורה כאשר שתה פחות משיעור רביעית יין או שכר.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (ט"ו) כי במצוותו האמנותי – ההללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **תאנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשוט** – מרכא = מרצ; **מאריך**, **רבוי**, **זרצא** – מוצא; **תביר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = **טרחא** – שני ו/או רבוי ו/או מתפנט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרצא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זרצא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוט** – פשוט, 1; **זרצא קטן** – 2; **זרצא גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זרצא קטן** ... **מונח רביע** – **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיב** – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא קטנה** = **תרא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **תלישא גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

1.10 ויקרא שמיני ט,ט (התשפ"א) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא שמיני יא, לג: וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ אֲשֶׁר-יַפֵּל מֵהֶם אֶל-תּוֹכּוֹ כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטָּמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבְּרוּ: **ויקרא שמיני יא, לד:** מִכָּל-הָאֵכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹא עִלְיוֹ מִיָּם יִטָּמָא וְכָל-מִשְׁקֵהוּ אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל-כְּלֵי יִטָּמָא:

פיסקא א [ספרא שמיני פרשה ז סוף פרק ח] מ"א (וי' שמ' יא,ג) **כָּל-כְּלֵי-חָרֶשׁ** אין לי אלא חרס מנין לרבות כלי נתר"ל וכלי-חרס (כאילו כתוב (וי' שמ' יא,ג) **כָּל-כְּלֵי-חָרֶשׁ**) (הח"ח: פ' הו"ו) דוכל דריש לרבות כלי נתר), מנין לרבות את האהלים (הח"ח: פ' שעשה אהל מכלי חרס דאית ליה בית קיבול כגון שכפאו על השרץ והטומאה בתוכו), ודין הוא (הח"ח: פ' שיטהר אהל זה ולזה צריך אני לקרא לרבות אותו שיטמא) ומה אם כלי עץ שטימא פשוטים (הח"ח: פ' היינו אותם הדיו למדרס הזב דכתיב ביה (וי' מצ' טו,ד) כל המשכב אשר ישכב עליו, והיינו כל העשוי למשכב כגון שולחן וטבלא וכיוצא בו), טיהר אהלים (הח"ח: פ' שאינו מטמא מאוירו כדלקמן). כלי חרס שטיהר פשוטים (הח"ח: פ' שאינו מטמא אלא אם יהיהלו תוך דאל תוכו בעינין כדלקמן ומדרס כלי חרס טהור כדיליף מקראי בפרק ר"ע) אינו דין שנטהר אהלים תלמוד לומר (וי' שמ' יא,ג) **כָּל-כְּלֵי-חָרֶשׁ**. (הח"ח: פ' והוא כמו וגו' אשר יפול מהם אל תוכו וזה נמי באויר שבתוכו מונה השרץ) לרבות את האהלים. מנין לרבות שברי כלי חרס, תלמוד לומר (וי' שמ' יא,ג) **וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ** (הח"ח: פ' דכל מרבה אף השברים אם יהיה עדיין שם כלי עליו, והוא שיהיו עושיין מעין מלאכתו ויש לו תוך לקבל).

נ"י: נמצאו ג' לימודים (לימוד א) וא"ו יתירה שנאמר (וי' שמ' יא,ג) **וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ**; (לימוד ב) מלת "כלי" יתירה, שנאמר (וי' שמ' יא,ג) **כָּל-כְּלֵי-חָרֶשׁ** שהיה יכול לומר וכל-חרס בא לרבות את האהלים (הגר"א גורס להוציא אהלים, שאין טומאת אהל, והח"ח כתב הנה לכאורה מוקשה הגהתו מאד וכל המפרשים פרשו כפשטות הברייתא שבא לרבות את האהלים והוא בא להוציא, אכן כאשר נתבונן אין חולק כלל על כל המפרשים ע"כ לישנו ודוחה את גרסת הגר"א); (לימוד ג) שמלת (וי' שמ' יא,ג) **כָּל** יתירה ובא לרבות שברי כלי חרס הרחבה של (לימוד ב) שבו רבינו את האהלים. לדעת [רמב"ם הל' כלים פ"ג,ה] היינו כלי חרס שכפאו על השרץ דומיא להאהיל על השרץ. [ראב"ד שם] מסכים לדינא עם הרמב"ם אלא מפרש דכוונת הברייתא "אהלים" היינו שגם כלי חרס המכיל יותר מ'ל סאה האוכל שבתוכו יטמא משרץ באווירו, אבל לא הכלי. (אבל כלי הקטן מ-40 סאה נטמא).

הנה בדין השלישי לרבות שברי כלי חרס כתב ה-הח"ח" וזה לישנו **כָּל** מרבה אף השברים אם יהיה עדיין שם כלי עליו, והוא שיהיו עושיין מעין מלאכתו ויש לו תוך לקבל ע"כ. וצ"ע מניין שצריך שיהיו עושים מעין מלאכתו, אולי סגי בעושיין מעין מלאכה, כמו שמצינו לגבי שבת בענין מוקצה שיש חילוק בין עושה מעין מלאכתו הראשונה לבין העושה מלאכה גרידא. [שושנים לדוד משנה שבת פ"ח,מ"ז] (כלי חרס) דאעפ"י שנושבר כיון שעדיין עושה מעין מלאכתו שהיה עושה כשהיה שלם בודאי דחשיב בהכי. וצריך לומר שזה נרמז בטעמי המקרא של (וי' שמ' יא,ג) **וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ** ב' מקפים לברור בין מצבים אחדים. לכן נלמד (מקף א) אם אין עושים מעין שום מלאכה אוירו טהור, (מקף ב) עושה מעין מלאכה אבל לא מלאכתו המקורית אין אוירו מטמא. אבל מ- [ספרא שמיני פרשה ז סוף פרק ח] מ"ג נראה ללמוד ש- (מקף ב) בורר בין דעת ר' ישמעאל ששברי חרס שיושבים לבדם בלא סמיכה עדיין כלים הם, שיעור נפח שבר למלאכה לפי שיעור כלי החרס שנושבר ממנו ואם עושה מלאכה גם נטמא. ר' עקיבא שיעור שבר כלי חרס לפי מקום עשייתו וצורת הכלי. וגם יש להם שיעורים להחשב שעושים מלאכתם. ר' נחמיה ור"א בן יעקב אומרים מרבים גם שבר ללא דפנות. כמו שנאמר להלן:

[ספרא שמיני פרשה ז סוף פרק ח] מ"ג מכאן אמרו (הח"ח: ד משנה זו שייכא לסוף משנה א' ואח"כ צריך להיות המשנה ב' 'הגר"א, וכן הוא בילקוט וכן נראה מהראב"ד] וזהו שאמרו מכאן אמרו ר"ל אחרי שאמר מתחילה לרבות שברי כלי חרס אמר שמכאן למדו לטמא שברי כלי חרס ששהם עדיין ראויים לקבל, הדקים שבכלי חרס (כלי חרס הדקין וקטנים) הם [ו] קרקרותיהם ודפנותיהם יושבים שלא מסומכים שיעורן בכדי סיכת קטן (פ"י בין שהן עצמן אין מחזיקין אלא כדי סיכת קטן, בין שנשברו ונשארו קרקרותיהן פ"י כמו קרקעותיהן דהיינו שוליים שלפני הקרקע, או נשארו דפנותיהן ויכולין לבדן לישב בלא סמיכה עדיין כלים הם ואם מחזיקין שמן כדי סיכת קטן כלומר כדי סיכת אצבע קטנה של קטן בן יומו טמאין, והכי מפרש הגמ' במס' שבת דף עח: (ו)עד לוג (שיעור זה של סיכת קטן לשברי כלים שלא היה מתחילתו אלא לוג, שאם היה מתחילתו יותר מלוג בעינין שיעור גדול לשבריו יותר מכדי סיכת קטן) מלוג ועד סאה ברביעית (כלי שהיה מתחילתו מחזיק מלוג ויותר מלוג עד סאה שיעור שבריו ברביעית הלוג, וליתר מסאה עד סאתיים שיעור שבריו בחצי לוג וכן כולם) מסאה ועד סאתים בחצי לוג, מסאתים ועד שלש ועד חמש סאים בלוג דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר אני איני נותן בהם מידה (לפי גודל הכלי וקטנו אלא לפי המקומות שרגילין לעשותן ולפי צורת הכלים) אלא הדקים שבכלי חרש (שאינן להם צורת קדרות והן קטנים ביותר שיעור שבריהן כדי סיכת קטן, ומשהגיעו להיות כתבנית קדרות קטנות שיעורן ברביעית) הם [ו] קרקרותיהם ודפנותיהם יושבים שלא מסומכים שיעורן בכדי סיכת קטן (ו) עד קדרות דקות, מקדירות דקות ועד חביות לודיות (שנעשות בלוד) ברביעית, מלודיות ועד לחמיות (שנעשות בבית לחם והן גדולות מאותן שנעשות בלוד) בחצי לוג, מלחמיות ועד חצבים גדולים (כדות גדולות כל מה שאפשר), בלוג, נשתקע הדבר ולא נאמר עכשיו (פ"י ר' נחמיה ור"א) הם היו שאמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר כמו שמצינו שהם חולקים עליו) ר' נחמיה ור"א בן יעקב אומרים חצבים גדולים שיעורן כב' לוגין, הפכים הגלילים (שנעשו בארץ הגליל) והחבינות (חביות קטנות והיינו דקין שבכלי חרס) שיעור קרקרותיהם כל שהם, ואין להם דפנות (לפי שצדיהן שוה השטח וכל מה שנשבר מהן נשאר דומה ללוה פשוט וע"כ הדפנות טהורות).

[ספרא שמיני פרשה ז סוף פרק ח] מ"ב (וי' שמ' יא,ג) **אֲשֶׁר-יַפֵּל מֵהֶם** יש מהם לטמא ויש מהם שלא לטמא (הח"ח: דמהם משמע מקצת מהם שלא כל הנופלים מטמאים) פרט לתרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור (הח"ח: דטומאה בלועה אינה מטמא) ואם מת (הח"ח: כשבלעו שלא שהה שיעור עיכול משעה שבלעו עד שמת) טמא (הח"ח: דהתנור טמא). מניין לחלק בין תרנגול חי ובין מת? ונראה (וי' שמ' יא,ג) **אֲשֶׁר-יַפֵּל** – מקף כבורר בין שרץ בלוע שזה טומאה בלועה אם הבלוע, כאן עוף, חי נפל לתוך כלי חרס לא מטמא כמפורש בתו"כ (ומסברא לומדים ששהתה מעל שיעור עיכול לא מטמא) ובין בולע, כאן עוף, מת שמטמא, ובין שרץ מת עצמו שנפל לתוך כלי חרס (וממקום אחר לומד לשיעור כעדשה). (וי' שמ' יא,ג) **אֲשֶׁר-יַפֵּל מֵהֶם** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מרבה על שרץ מת שלם, שרץ חלקי (משיעור עדשה ויותר) ושרץ בלוע בבלוע מת שמת לפני שיהיו לעיכול השרץ הבלוע.

פיסקא ב עיין פ' [רש"י] (וי' שמ' יא,ג) **מִכָּל-הָאֵכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל** – מוסב על מקרא³ העליון (וי' שמ' יא,ג) **כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטָּמָא** – ולא על (וי' שמ' יא,ג) **וְאֹתוֹ תִשְׁבְּרוּ** וצריך ביאור מה סלקא דעתך (מה כוונת רש"י). [שפת"ח פ] מפני שאין לו דביקות עם (וי' שמ' יא,ג) **וְאֹתוֹ תִשְׁבְּרוּ** הסמוך לו ופירוש (יא,ג) **אֲשֶׁר יָבֹא עִלְיוֹ מִיָּם** אשר באו עליו, מפני ש-**אֲשֶׁר יָבֹא** אחר שהיה בתוך כלי חרס

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מונח (ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תחשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור הרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

טעמא דרבי שמעון בן לקיש. גבי פסח דלא חשיב לגידין כבשר דכתיב מיעוטא (שמ' בא יב,ח) **וְאָכְלוּ אֶת־הַבְּשָׂר** ולא גידים אבל בעור של עגל הרך אזיל בתר השתא (שהוא ראוי לאכילה ואם יתנבל אז על אכילתו חייב מלקות):

חד מיתלף. גבי דאמר רבי יוחנן התם בעגל לדרבי שמעון בן לקיש ורבי יהודה סובר שהוא כבשר:

וחד. משני כהאי תנא דשאני הכא דכתיב (שמ' בא יב,ח) **וְאָכְלוּ אֶת־הַבְּשָׂר** ולא גידים: (ט: לענין אכילת עור בפסח, פירשו [תוספות חולין עז, א] עור ששלף מטמא טומאת אוכלין כיון דחזי לאכילה כדאמר בסמוך ואף על גב דודא אין נמנין עליו בפסח)

[פני משה פסחים ז,א] דאיתפלגון. כהא דתנינן תמן ב(חולין שם) פ' העור והרוטב אלו שעורותיהן כבשרן וכו' ופליגי דלענין מאי הן כבשר דר' יוחנן אמר **[דף נה עמוד א]** לא שנו אלא לאיסור אכילה כגון עור חזיר ועור חטוטרת גמל הרכה וכן לענין טומאת נבלה כאלו דקחשיב אוכל ללקות עור הוא ולא מיחשב כבשר מכיון שסופן להקשות:

משנה שלימה שנה רבי. לנו ובין לאיסור ובין למלקות ובין לטומאה חשיבי כבשר ומשום דבתר השתא אזלינן וקשיא: מחלפא שיטתיה דרשב"ל. דתמן עבד ליה כבשר וס"ל דבתר השתא אזלינן והכא בגידין הרכין לא עבד ליה בשר. וברומיא (ובקושיה בירושלמי שהייתה על) דר' יוחנן אדר' יוחנן לא מהדר מידי (לא מתיחסים בכלל) משום שקבלה היתה ביים **הדר ביה ר' יוחנן** לגבי דר"ל בגידין וס"ל (הסכים לדעת ר"ל) אין נמנין עליהן אלא דר"ל אדר"ל קשיא (שלחולין יש על עור נבלה איסור אכילה ומלקות, ולעומת זאת ולפסח לא נמנים על הגידין)

(נסיון לתרץ) שנייא היא תמן שהוא עור ועור סופו להקשות. כלומר אינו עשוי להקשות אלא בסופו אבל עכשיו רך הוא: (דחיית נסיון לתרץ) ופריך א"כ כ"ש דמחלפא שיטתיה דר"ל וכו'. דמה אם תמן דמיתה סופו להקשות ביותר ויותר מן הגידין ואפ"ה הוא עביד ליה בשר דאזיל בתר השתא (שעתה הוא רך ולכן נקרא אוכל) כאן בגידין שאין סופן להקשות כל כך כמו הני דהתם לכ"ש דניזיל בתר השתא?: (התשובה) (שמ' בא יב,ח) **וְאָכְלוּ אֶת־הַבְּשָׂר** ולא גידים, ומסתבר לומר שזה גם ממעט עור)

הרב א"מ פרל: שמות השרצים בפסוקים אינם לפי התכונה שעורם כבשרם או עורם לא כבשרם. **[בבלי חולין קכב]** לומד שהשמות בפסוקים הם לפי התכונה שעורם כבשרם או לא. טט: אפשר כי (יא,כט) שעורם לא כבשרם (יא,ל) עורם כבשרם. לר' יוחנן ארבעה שרצים עורם כבשרם היינו עורם מטמא במגע, אכילתם מנבלה אסורה, ואין לוקים על אכילתם ארבעה השרצים האחרים עורם לא כבשרם לכן עורם אינו מטמא במגע, אין לוקים על אכילתם. **(וי' שמ' יא,כט) הַחֹדֶד (חולדה) וְהַעֲכָבֵר וְהַצֶּבֶב** – ר' יהודה אומר (וי' שמ' יא,ל) **וְהַלְטָאָה** כחולדה (כנראה עורה חלוק)

(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב היינו מרבה על בשר שמונה השרצים את עורם **[ספרא קיא א]** – לרבות עורותיהם יכול עורות כולם ת"ל **אֵלֶּה**. אלו עורות הטמאים עור האנקה הכח הלטאה והחומט. רבי יהודה אומר הלטאה כחולדה היינו עורה לא כבשרה) ...

[ירושלמי פסחים פ"ז ה"א (וילנא נד,ב)] אלו **[רמב"ם מאכלות אסורות ד,כא]** ואלו שעורותיהן כבשרן: עור האדם ועור החזיר של ישוב ועור חטוטרת של גמל שלא טענו עליו משא מעולם ולא הגיע למשא שעדיין היא רכה ועור בית הבושת ועור שתחת האליה ועור השליל ועור האנקה והכח והלטאה והחומט כל אלו העורות כשהן רכות הרי הן כבשר לכל דבר בין לאיסור אכילה בין לטומאה. **[קרוב העדה]** לרבות שעורותיהן כבשרן טט: לטומאת מגע: לאיסור אכילה.

ועוד מרבה ע"פ **[אור-חיים (וי' שמ' יא,לא) הַטְּמָאִים]**. לתנא שאינו דורש טומאת עורותיהן מהטמאים (מה"א הידיעה) למה איצטריך, אז"ל (בתו"כ) שבא לרבות ביצת השרץ שרקמה. גם דרשו **[ת"כ מעילה יז]** שיצטרפו לטומאה דם בדם, דם כבשר בין במין אחד בין בב' מינים. וצריך לדעת תיבת **(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה** מה בא למעט לדרכו. ונראה לפרשה על דרך מה שכתב ה-**[רמב"ם בפרק ד' מהלכות אבות הטומאות]** דם השרץ כבשרו ומצטרף לכעדשה כל זמן שהוא מחובר לבשרו, לזה אמר **(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה** למעט אם פירש הדם מן השרץ לא יצטרף עם הבשר: ועוד מרבה ב-**[בבלי חולין קכב,ב (יא,לא) הַטְּמָאִים]** לאסור צירן, רוטבן, מקפה. (ראה להלן מאמר א)

[ספרא קיא א] – לרבות עורותיהם יכול עורות כולם ת"ל **אֵלֶּה**. אלו עורות הטמאים עור האנקה הכח הלטאה והחומט. רבי יהודה אומר הלטאה כחולדה ...

(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם – תביר, מחלק בקבוצה המרבה על בשר שמונה השרצים את עורם לקבוצה שבה העור נחשב כבשר ולקבוצה שבה העור לא נחשב כבשר.

(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם – תביר, ע"פ **[אור-חיים (וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה]** למעט אם פירש הדם מן השרץ לא יצטרף עם הבשר **[רמב"ם בפרק ד' מהלכות אבות הטומאות]**: ביצת השרץ שרקמה. ועוד ביצת השרץ ש(לא) רקמה.

[ירושלמי פסחים פ"ז ה"א (וילנא נד,ב)] ר"ש בן לקיש (לומד) מה אין תמן (בחולין על עור של שמונה שרצים) שסופו להקשות הוא עבד ליה בשר כאן שאין סופו להקשות לא כל שכן. היינו מטמאים, אסורים באכילה מנבלה ולוקים על אכילת עור מנבלה שיתקשה ולא כל שכן שלוקים כאשר העור נשאר רך.

(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם בְּכָל־הַשָּׂרֵץ – מקף כבורר וּבִין שיטת ר' שמעון בן לקיש שלוקים על אכילת עור כאשר עור הוא כבשר, וּבִין שיטת ר' יוחנן שאין לוקים על אכילת עורם אפילו של אלו שעורם כבשרם ולא כל שכן על אלו שעורם לא כבשרם. אפשר שמלת **בְּכָל־** מלמדת שיש רוב היינו חמשה שרצים שעורם לא כבשרם (ורמב"ם פוסק ארבעה). בהסבר הרב א"מ פרל על אלו שעורם לא כבשרם לכן עורם אינו מטמא במגע, ואכילה אינה אסורה, אין לוקים על אכילתם. **בְּכָל־הַשָּׂרֵץ** – אתנה מגביל כדעת ר' יוחנן שגם בקבוצה שהעור כבשר לא ילקה על אכילתו.

מאמר (א) בנושא שמונה שרצים (נחלת יעקב)

[בבלי חולין קכב,א] מתני' [חולין פ"ב,מ"ט]. אלו שעורותיהן כבשרן: עור האדם, ועור חזיר של ישוב, ר' יהודה אומר: אף עור חזיר הבר. ועור חטרת של גמל הרכה, ועור הראש של עגל הרך, ועור הפרסות, ועור בית הבושת, ועור השליל, ועור של תחת האליה, ועור **(יא,ל) וְהָאֲנָקָה וְהַכֶּחַ וְהַלְטָאָה וְהַחֹמֵט**, ר' יהודה אומר: הלטאה כחולדה **[רש"י]** עורה חלוק מבשרה). וכולן שעבדן, או שהילך בהן כדי עבודה – טהורי **[רש"י]** וכולן שעבידן - כל אלו שאמרו שהן מטמאין כבשר אם עיבדן נעשה עור ובטלו מתורת בשר וטהורין. או שהילך בהן - ששטחן לדרוס עליהן ברגלים שהוא קצת עיבודן, חוץ מעור האדם **[רש"י]** בגמרא על עולא: עור האדם טהור דלאו בשר הוא, ולא הוי בכלל מת). ר' יוחנן בן גורי אומר: שמונה שרצים יש להן עורות **[רש"י]** ואין מטמאין כבשרם).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: **פוזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

עין בפסוק **(וי' שמיני יא,כט – ל)** ונמצא ב-**(יא,כט)** ג' שרצים וב-**(יא,ל)** חמשה שרצים.
עין **[חולין קכב,ב]** תנו רבנן: **(יא,לא) הַטְּמָאִים** לרבות עורותיהם כבשרם. יכול אפילו כולן? תלמוד לומר **(יא,לא) אֲלֵהָ** (פירוש רק החמשה שב **(יא,ל)**), מקשה הגמרא וה-**(יא,לא) אֲלֵהָ** אכולהו כתיבי, אמר רב **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** הפסיק הענין. עין פ' **[רש"י]** ד"ה **(יא,לא) הַטְּמָאִים** ה"א יתירה כדריש לרבות עורות שרצים הרכים שיהיו כבשר. מהא ה"א יתירה נמי רבינן צירן ורוטבם וקיפה שלהם, ועור הרך נמי בהדייהו, דהי מיניהו מפקת איהו נמי אוכלא.
וצריך ברור מניין דלמא מרבה רק עור או רק צירן וגו'?
ועיין פ' **[רש"י]** על דברי רב **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** הפסיק הענין, ולא קאי האי אלא הקרא בתרא ד- **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** האמור בסוף פסוק ראשון הפסיק לומר שאינם מין אחד. אותם האמורים בפסוק ראשון **(יא,כט)** חלוקים מהאמורים בפסוק השני **(יא,ל)**.
ועיין **[תוס']** ד"ה **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** תימא דאמר לעיל **[חולין קיב]** דהאי **(יא,לא) הַטְּמָאִים** לאסור צירן ורוטבם וגו' דהתם נמי נימא **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** הפסיק הענין. מה **[תוס']** יוצא דין צירן וגו' חל על כל השרצים ודין עורות כמו בשר חל רק על (חמשה השרצים ש) בפסוק **(יא,ל)**. ממשכה הגמרא ושואלת וליחשוב נמי **(יא,ל) וְהַתְּנַשְׁמֹת**! (שבסוף רשימת השרצים ב-**(יא,ל)**) שיהיה עורה כבשרה)
[בבלי חולין קכב,ב] אמר רב שמואל בר יצחק: רב תנא הוא, ותני תנשמת; והא תנא דידן לא תני תנשמת! אמר רב ששת בריה דרב אידי: תנא דידן סבר לה כר' יהודה, דאזיל בתר גישתא, ובגישתא דהלטאה קמיפלגי.
עין **[תוס']** ד"ה **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** (בתרא בתוס') קצת תימה כיון דהפסיק הענין למה לי **(יא,לא) אֲלֵהָ** ?
ונראה ליישב את כל הקושיות הנ"ל, היינו (א) מה חלוק בין עור לציר (ב) קושיית **[תוס']** למיניהו בתרא (ג) כיצד מרבים דין עור ודין רוטב (מה"א של מלת הטמאים)
מלת **(יא,לא) אֲלֵהָ** נצרכת מצד דקדוק הלשון, ומה שחז"ל ממעטים הוא משום טעם תביר ובא לחלק, לכן סבירא ליה לרב שצריך לומר שכל האמור בפסוק **(יא,ל)** בו התחדש דין עורות כבשרם, וטעמי **(יא,לא) הַטְּמָאִים לְכֶם** – מרכא טפחא באים לרבות ומזה נלמד על ציר ורוטב ומקפה ו-**[אור החיים]** הוסיף דם שלא פרש וביצת שרץ שרקמה.
(יא,לא) אֲלֵהָ – תביר מחלק וממעט ראה **[ירושלמי פסחים פ"ז ה"י]**

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובהם פה, התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט – מרכא = מרבי; דרבי; דרנא – מצרף; תרבי – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני ו/או מתפסט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; תור לרבות, מכל מקום; דרנא תרבי טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תרבי טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תרבי מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כול, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשוב"פ.

1.12 ויקרא שמיני ט,ט (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא שמיני יא,ח: מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו: טמאים הם לכם:

[ספרא שמיני פרשה ב תחילת פרק ד אות ח – יב]

(ח) (וי' שמ' יא,ח) מבשרם ולא מן העצמות ולא מן הגידים ולא מן התלפים שלהם (אוצה"ח תו"ש ת"כ ע' סח) (הח"ח פי' שאינו עובר עליהם באכילתם הגידים שאמרנו הן הגידים הקשים כמו גידי הצואר שאינן ראויין לאכילה), (וי' שמ' יא,ח) ובנבלתם לא תגעו יכול יהו ישראל מוזהרים על מגע נבילות, ת"ל (וי' אמר כא,א) וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי מִשְׁחָה אֶמְרָא אֱלֵי־הַפְּהָגִים בְּגִי אֶהְרֹן וְאֶמְרָתָא אֲלֵהֶם לִגְפֵשׁ לֹא־יִטְמָא בְּעַמְיָו, הכהנים אין מטמאים למתים, ישראל מטמאים למתים.

[רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ג ה"ו] אף על פי שחלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא אסורין מן התורה אין לוקיין עליהם שנאמר (וי' שמ' יא,ח) מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ על הבשר הוא לוקה ואינו לוקה על הביצה ועל החלב, והרי האוכל אותו כאוכל חצי שיעור שהוא אסור מן התורה ואינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות.

[רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ד ה"ז] ... וכן בשר הגמל והחזיר והארנבת שקביץ מכולם כזית ואכלו לוקה, אבל אם צירף חצי זית מנבלת השור וחצי זית מבשר הגמל אינן מצטרפין וכן כל כיוצא בזה, וכן בהמה טמאה ועוף טמא או דג טמא אין בשר שניהן מצטרף, לפי שהן שני שמות, שהרי כל אחד מהן בלאו בפני עצמו (על כזית) כמו שביארנו, ... [קרבן אהרן ספרא שמיני פרשה ב תחילת פרק ד אות ח]

(ח) (וי' שמ' יא,ח) מבשרם. מלה יתרה היא, דאותרם לא תאכלו היה לו לומר, ופשיטא שהנאכל בהם הוא הבשר, ועוד דכולו (כתוב זה) יתר דהרי התחיל ואמר (וי' שמ' יא,ד) אַף אֶת־יְדָהּ לֹא תֹאכְלוּ קִמְעָלֵי הַגְּרָה וּמִמְפָּרְסֵי הַפָּרְסָה וּקְחֵיב אֵלוּ, א"כ הרי הם בלא תאכלו כולם (גמל, שפן, ארנבת, חזיר), ולמה הדר ואמר (וי' שמ' יא,ח) מִבְּשָׂרָם וגו', לזה אמרו שלא בא (היתרות) לאסור בשרם אלא להתיר מה שאינו בשר בהם והם העצמות (גידים, טלפים), והכי קאמר האי דאמרתי (וי' שמ' יא,ד) אֶת־יְדָהּ לֹא תֹאכְלוּ, אין כוונתי לומר אלא שמבשרם לא תאכלו, אבל העצמות אינם אסורים באכילה. (ולפי [רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ג ה"ו] גם חלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא) יהיו מוזהרים על מגע נבילות. אחר דעמהם (הכהנים) הוא מדבר, ולהכי אמר לא תגעו.

ת"ל (וי' אמר כא,א) וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי מִשְׁחָה אֶמְרָא אֱלֵי־הַפְּהָגִים וגו'. והדר וְאֶמְרָתָא אֲלֵהֶם, לומר שאליהם לבד הוא אוהרה זו מלהטמא, לא לכללות ישראל.

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא דף ל עמוד א]

(וי' שמ' יא,ח) מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ. (לקח טוב) (ממעט מהאסור שבכתוב בדרשו) ולא העצמות ולא הגידים ולא התלפים שלהם. ובנבלתם לא תגעו. יכול יהו ישראל חייבין מלקות על מגע נבילות משום שנא' ובנבלתם לא תגעו ת"ל (וי' אמר כא,א) וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי מִשְׁחָה אֶמְרָא אֱלֵי־הַפְּהָגִים בְּגִי אֶהְרֹן וְאֶמְרָתָא אֲלֵהֶם לִגְפֵשׁ לֹא־יִטְמָא בְּעַמְיָו: ומה אם טומאת המת אין ישראל מוזהרין עליה אלא הכהנים. נבלה לא כל שכן. אלא מה ת"ל (וי' שמ' יא,ח) ובנבלתם לא תגעו ברגל. מכאן אמרו צריך אדם לטהר את עצמו ברגל.

(וי' שמ' יא,ח) מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ - פשטא מונח זקף-קטן, שני למודים כפשוטם. מונח מרמז לאפשרות של עוד דרשות על זקף-קטן.

(וי' שמ' יא,ח) מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ - פשטא מונח זקף-קטן, שני למודים כפשוטם. נסמנם בפ' [רש"י]

[רש"י חומש] (למדו א) (וי' שמ' יא,ח) מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ - אין לי אלא אלו (גמל ארנבת שפן חזיר המנויים ב- (וי' שמ' יא,ד)), שאר בהמה טמאה שאין לה שום סימן טהרה מנין, אמרת קל וחומר^ר ומה אלו שיש בהן קצת סימני טהרה אסורות וכו': להלן [רע"ב] מסביר כיצד קל וחומר (=קו"ח) מביא ללאו שלוקים עליו.

[ר' עובדיה מברטנורא (עמר נקא)] (על רש"י) (וי' שמ' יא,ח) מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ אין לי אלא אלו שאר בהמות שאין להם שום סימן טהרה מניין וכו' ואעפ"י שאין מזהירין מן הדין (לא לומדים מקל וחומר לרבות איסורים) גלוי מלתא בעלמא הוא דהא מי שאין לו שום סימן טהרה הוא בכלל מי שחסר לו אחת מהם (הגלוי מלתא הוא האוהרה ולא הקו"ח הוא האוהרה. לכן חייב מלקות). ואמנם (וכתוספת ראה) הוצרך להכריח מק"ו משום דפרט לך הכתוב אלו הדר' ארנבת שפן גמל חזיר (אז היית אומר שזה מיעוט מפורש ולכן לא חל על אחרים). אי נמי מקרי גלוי מלתא משום שכבר נאסרו מעשה ד- (וי' שמ' יא,א) אֶתְהָ תֹאכְלוּ דמשמע את שיש לה שני סימנין תאכלו הא את שאין לו שני סימנין לא תאכלו והוי ליה לאו הבא מכלל עשה (וע"י הקו"ח מהארבעה המפורשים בעלי סימן אחד העשה שב- (יא,ג), הופך ללאו שלוקים עליו). מהר"ר:

סיכום: גלוי מלתא ראשון מי שאין לו שום סימן טהרה הוא בכלל מי שחסר לו אחת מהם, וחסרי אחד או שני הסימנים נאסרו מעשה ד- (וי' שמ' יא,א) אֶתְהָ תֹאכְלוּ, וע"י הקו"ח מהארבעה המפורשים בעלי סימן אחד העשה שב- (יא,ג), הופך ללאו שלוקים עליו).

(למוד ב בפ' [רש"י]) מִבְּשָׂרָם - (מהתורה) על בשרם באוהרה, ולא על עצמות וגידין וקנינים וטלפים:

ע"פ [רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ג ה"ו] גם חלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא

ע"פ [רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ד ה"ט] קיבת הנבלה וקיבת הטמאה מותרת [ר' עובדיה מברטנורא (עמר נקא)] אוסר קיבה.

ויש עוד למודים הפותרים מעונש ב- [רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ד ה"ז] - [כ"]

ומה שכתב [התורה מ] אמנם שע"ז היה די במה שכללם במ"ש (וי' שמ' יא,ח) מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ. ולמה אמר טמאים הם. שמבחינת המלים הוא יתר ומשמש לדרשות. אבל הכתוב טמאים הם נושאות את תבנית הטעמים מרכא טפחא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב ומאפשרת למשל את הצירופים של בהמות וחיות טמאות ללא סימן טהרה אחד, לארבע הבהמות וחיות הטמאות בעלות סימן טהרה אחד והן אסורות. וכן ההגבלה הנובעת מטעם מלת "לכם" סלוק שמגבילה בחלות האיסורים.

[רש"י חומש] ובנבלתם לא תגעו - יכול יהו ישראל מוזהרים על מגע נבלה, תלמוד לומר (וי' אמר כא,א) אֶמְרָא אֱלֵי־הַפְּהָגִים וגו' כהנים מוזהרין ואין ישראל מוזהרין. קל וחומר מעתה ומה טומאת מת חמורה, לא הזהיר בה אלא כהנים, (הותרה לישראלים) טומאת נבלה קלה לא כל שכן (שהותרה לישראלים). ומה תלמוד לומר לא תגעו, ברגל. זהו שאמרו חייב אדם לטהר עצמו ברגל:

[מדרש הגדול] (וי' שמ' יא,ח) ובנבלתם לא תגעו. יכול יהו ישראל חייבין על מגע נבלות ת"ל (וי' אמר כא,א) וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי מִשְׁחָה אֶמְרָא אֱלֵי־הַפְּהָגִים בְּגִי אֶהְרֹן וְאֶמְרָתָא אֲלֵהֶם לִגְפֵשׁ לֹא־יִטְמָא בְּעַמְיָו: הכהנים לבדם אין מתטמאין למתים, ישראל למתים, קל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א: תמצית ההשערות; תנ"ך, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרבי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כול, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים/אחרים בתרש"פ.

וחומר אם מיטמאין למתים החמורין לא יטמאו לנבילות הקלות הא מה אני מקיים (וי' שמ' יא,ח) ובגבולתם לא תגעו שכל ישראל חברים ברגל (לכן עליהם להיטהר ולהיזהר מלהיטמא).

אחרים אומרים (וי' שמ' יא,ח) ובגבולתם לא תגעו יכול אם נגע אדם בנבילה ילקח ארבעים ת"ל (וי' שמ' יא,כד) ולקח תטמאו יכול אם ראה אדם נבילה ילך ויטמא לה ת"ל (וי' שמ' יא,ח) ובגבולתם לא תגעו, הא כיצד הוא אומר רשות.

(וי' שמ' יא,ח) ובגבולתם – טפחא בתפקיד שנוי, בחול ישראלים רשאים להיטמא, אבל ברגל עליהם להיטהר ולהיזהר מלהיטמא. (וי' שמ' יא,ח) לא תגעו – מונח מרבה אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות, שבנוסף על הימנעות כהנים מגגע טומאות מכל המקורות כל השנה, גם ישראל מטהרים עצמם ברגל מטומאות מכל המקורות. ובחול האיסור לנגוע הוא רשות ולא חובה כממשיך אחר-כך בהנאה כגון שיעשה עורות או חוטים או דבק לעצמו ולפרנסתו.

המשך [לקח טוב שם] (וי' שמ' יא,ח) טמאים הם לכם. מה ת"ל מלמד שמצטרפין זה עם זה לכזית ואפילו צירין ורוטבין והקיפה שלהם. לכם. שלכם יהו מלמד שמתרין בהנאה שהרי אדם משתכר בבהמה טמאה כדרך שמשתכר בבהמה טהורה. (וי' שמ' יא,ד) אך חלק את-זה לא האכלו. (וי' שמ' יא,ח) חלק יש לך מעלה גרה ומפריס שאין אתה אוכל:

(וי' שמ' יא,כז) וכלו הולך על-פניו ככל-החיה ההלכת על-ארבע טמאים הם לכם פליהגגע בגבולתם וטמא עדה-הערב: (וי' שמ' יא,כח) והנשא את-גבולתם וכספס בגדיו וטמא עדה-הערב טמאים הנה לכם: [ר' עובדיה מברטנורא (עמר נקא)] (וי' שמ' יא,כז) טמאים הם לכם פליהגגע בגבולתם וטמא (וי' שמ' יא,כז) וכלו הולך על-פניו וכו' טמאים הם לכם וגו' (וי' שמ' יא,כח) והנשא את-גבולתם ... טמאים הנה לכם צריך לישב אמאי אצטריכו למכתב כל הני טמאים לכם טמאים לכם דבשלמא טמאים הם לכם דכתיבי לעיל (וי' שמ' יא,ח) מבשרם לא תאכלו ובגבולתם לא תגעו טמאים הם לכם: (שואל על יתור מלת "הם" בכתוב "טמאים הם לכם" (יא,כז – כח) שלוש פעמים. כי מ-(יא,ח) לומד) אתא לאסור את גידן ואת רוטבין והקיפה שלהם כדאיתא בת"כ ומייתי לה ב-[מסכת חולין] אי נמי אתא לומר שמצטרפין זה עם זה כדאיתא בת"כ ג' טמאין דכתיבי גבי שרצים האחד לרבות עורותיהם והאחד לרבות ביצת השרץ וקולית השרץ והאחד לרבות שרצים האחד לרבות ארבע) אינו מטמא כדאית' בפרק העור והרוטב וגם באבר מן החי לא שייך הצטרפות דהא בעינן שיהא אבר שלם וי"ל דמדאצטריך למכתב בהו לכם למעוטי אוכלין ומשקין כדאית' בת"כ וז"ל לכם הם מטמאין ואין מטמאין לא אוכלין ולא משקין כתב בהו נמי טמאים לא לרבות שום דבר בא אלא שלא רצה לשנות בדבריו ממה שכתב למעלה:

(וי' שמ' יא,ח) טמאים הם לכם. – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ופרטים אלו הם בנוסף לבעלי החיים שאין להם שום סימן טהרה הנלמדים ע"פ רש"י מקל וחומר מבעלי החיים האסורים שהם בעלי קצת סימני טהרה. ולכן [לקח טוב שם] אומר מה ת"ל מלמד שמצטרפין זה עם זה לכזית ואפילו צירין ורוטבין והקיפה שלהם. (של בעלי מקצת סימנים וקל וחומר של חסרי סימני טהרה). [רע"ב] צרף לאסור ע"פ "תורת כהנים" ו-"בבלי חולין" את גידן ואת רוטבין והקיפה שלהם מצטרפין זה עם זה כדאיתא בת"כ ג' טמאין דכתיבי גבי שרצים האחד לרבות עורותיהם והאחד לרבות ביצת השרץ וקולית השרץ והאחד לרבות

[ספרא שמיני פרשה ב תחילת פרק ד אות יא] (וי' שמ' יא,ח) טמאים הם לכם מלמד שמצטרפים זה עם זה בשר ובשר, חלב וחלב, בשר וחלב בין בחייהם בין במיתתן. צ"ע האם לצירופים בין גמל שפן ארנבת חזיר, מצטרפים גם בשר טמאים אחרים להשלים לכזית כדי ללקות.

[רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ג הלכה ו] אף על פי שחלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא אסורין מן התורה אין לוקין עליהם שנאמר (וי' שמ' יא,ח) מבשרם לא תאכלו על הבשר הוא לוקה ואינו לוקה על הביצה ועל החלב, והרי האוכל אותן כאוכל חצי שיעור שהוא אסור מן התורה ואינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות.

[רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ד הלכה יז] ... וכן בשר הגמל והחזיר והארנבת שקבץ מכולם כזית ואכלו לוקה, אבל אם צירף חצי זית מנבלת השור וחצי זית מבשר הגמל אינן מצטרפין וכן כל כיוצא בזה, וכן בהמה טמאה ועוף טמא או דג טמא אין בשר שניהן מצטרף, לפי שהן שני שמות, שהרי כל אחד מהן בלאו בפני עצמו כמו שביארנו, ... (גמל שפן ארנבת חזיר הם קבוצה אחת כעין שם אחד, בהמה טמאה וכו' זה שם שונה ולכן אפשר שאינו מצטרף).

(וי' שמ' יא,ח) לכם – סלוק מגביל את חלות האיסור והענישה עליו (מלקות) לשעור של כזית. בפחות מזה אסור אבל פטור.

[התורה"ם שמיני עה] ובמ"ש מלת (יא,ח) לכם משמע שהם טמאים לצרכיכם לאכילה. אבל אם אינו לכם רק לאחרים כגון למכרם לעכו"ם מותר.

[רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ג הלכה ו] אף על פי שחלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא אסורין מן התורה אין לוקין עליהם וע"פ [רע"ב] ... אבל כאן (יא,כז – כח) העור (של הולכי על ארבע) אינו מטמא כדאית' בפרק העור והרוטב וגם באבר מן החי לא שייך הצטרפות דהא בעינן שיהא אבר שלם וי"ל דמדאצטריך למכתב בהו לכם למעוטי אוכלין ומשקין כדאית' בת"כ וז"ל לכם הם מטמאין ואין מטמאין לא אוכלין ולא משקין כתב בהו נמי טמאים לא לרבות שום דבר בא אלא שלא רצה לשנות בדבריו ממה שכתב למעלה::

(וי' שמ' יא,ח) טמאים הם לכם – סלוק מגביל את ישראל מטומאה ברגל בלבד. וע"י הם טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה מלמד על חלות הגבלה זאת על ישראל רק ברגל בנושא (וי' שמ' יא,ח) טמאים הם לכם – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כנאמר ב-[מדרש הגדול] (וי' שמ' יא,ח) טמאים הם לכם. מלמד שהן מצטרפין זה עם זה בשר ובשר וחלב וחלב בשר בחלב וחלב בשר בין בחייהן בין במיתתן. אפלו חצי זית מחיי גמל וחצי זית מחיי חזיר או משאר הטמאים מצטרפין לענין איסור אכילה משום דכולהו טומאה אית בהו בין בחייהן בין במיתתן. מה שאין כן בטמאים וטהורים דמיתת פרה וחיי גמל אי נמי איפכא לא מצטרפין. (וי' שמ' יא,ח) טמאים הם לכם. לאסור את צירין ואת רוטבין ואת הקופה שלהן.

ועוד ב-[מדרש הגדול] הם. פרט לשאין בהם בנותן טעם. מגביל אסור האכילה לנותני טעם בלבד, (ט: טפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהגבלה של הסלוק שאחריה וההגבלה של איסור האכילה רק בנותני טעם) (וי' שמ' יא,ח) לכם. שיהיו מותרין בהנייה. מגביל האסור לאכילה בלבד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דורא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דורא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בהצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.13 ויקרא שמיני ט,טא (התשפ"ד)

ויקרא שמיני ט,טח: ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו: בפסוק (ט,ט) פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים רמז כעין היקף ללמוד מעבודת כהן גדול ביום שמיני של ימי המילואים (ט,ט) אל עבודת כהן גדול ביום הכפורים.

(וי' שמ' ט,טח) וישחט את עגל החטאת – תביר מקף מרכא טפחא, **את עגל** מקף בורר בין שהכתוב מדבר רק בעגל החטאת ביום השמיני ובין שמלמד על כל קרבנות היום השמיני וכל קרבנות יום הכפורים. **את עגל החטאת** – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. ע"פ **[בבלי יומא ג,ב]** עבודת כ"ג ביה"כ נלמדת מעבודת יום שמיני של ימי המילואים "רבינא אמר דנין עבודה בכ"ג מעבודה בכ"ג", ומלמדת על כל קרבנות היום השמיני וכל קרבנות יום הכפורים.

[משך חכמה] (וי' שמ' ט,טח) וישחט את עגל החטאת ... (וי' שמ' ט,ט) ויקרבו בני אהרן את הדם אליו וישלבו אצבעו בדם. הנה בשארי קרבנות כתיב "וימציאו אליו את הדם" (פסוק יח) וכאן "ויקריבו". והנראה לי פשוט דזה היום היה יום ראשון לעבודה באהרן ונתחנן אהרן בעבודה, ורצה להתחנן בכל ד' עבודות: שחיטה, קבלה, הולכה, זריקה, ולכן **(וי' שמ' ט,טח) וישחט את עגל החטאת** ... וכיון דטבילת אצבעו היה עבודה חשובה, הרי קיים הולכה בהולכת אצבעו, ואם כן עשה כל ארבעה עבודות: שחיטה, קבלה - דשוחט מקבל כדאמר פרק ב דיומא (כה, ב) - והולכה באצבעו. לכן כתוב **(וי' שמ' ט,ט) ויקרבו בני אהרן את הדם אליו**, שהם הקריבו הדם ועשו ההולכה ברגל.

(לא שחט עד הסוף, כהן מבניו הצטרף לפעולת השחיטה, אהרן הכהן סלק ידו מסכין השחיטה ונטל כלי וקבל הדם. העביר הכלי לבניו, עלה למזבח והם הקריבו את הדם אליו וטבל אצבעו בראש המזבח והוליך אצבעו.)

[אילת השחר] (וי' שמ' ט,טח) ויקרב אהרן אל המזבח וישחט. יל"ע אם אהרן הי' צריך לשחוט ולעשות את שאר העבודות הנזכרים בעצמו או שהי' אפשר גם ע"י אחרים, ורש"י בובחים (ק"א א' ד"ה משה) כתב (על בסיס רש"י ל-וי' שמ' יא,יט) וכי הם הקריבו שהם הדיוטות) וכי בני שהם הדיוטות שמשו היום והלא עלי הטלת כל העבודה כדכתיב קרב אל המזבח ועשה, ועדיין יל"ע אם זה הי' מצוה לכתחילה, או שהי' לעיכובא כמו ביה"כ שבעבודת כהן הדיוט פסולה:

ויקרא שמיני יא,י: וכל אשר אין-לו סנפיר וקשקשת פימים ובחללים מפל' שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם: ויקרא שמיני יא,יא: ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו ואת נבלתם תשקצו: ויקרא שמיני יא,יב: כל אשר אין-לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא לכם: כאן נעיין בתערובות ציר דגים טמאים בציר דגים טהורים.

[ספרא שמיני פרשה ג סוף פרק ד] (ח) (וי' שמ' יא,י) שקץ לאסור את צירן ורוטבן ואת הקפה שלהם ואם פרט לשאין בהם בנותן טעם לכם מותרים הם בהנאה. **[מלב"ם פא]** ... כבר ריבה **[ספרא שם אות ו]** ... טהור שנכבש עם הטמא להתירא (טט: אם אין בו בנותן טעם). ... מלת **הם** היינו אם יש בנותן טעם (טט: לאסור). ... **לכם** מבואר שמותר בהנאה כמו שבארנו (בס' ע"ה):

(וי' שמ' יא,י) שקץ הם – מרכא טפחא בתפקיד קבוצה העשויה לגדול, כדרשת **[ספרא שם]** לאסור את צירן ורוטבן ואת הקפה שלהם. **(וי' שמ' יא,י) לכם** – סלוק כמגביל את האיסור של התערובות כדרשת **[ספרא שם]** ואם פרט לשאין בהם בנותן טעם לכם מותרים הם בהנאה. **[ספרא שם ט] (וי' שמ' יא,יא) ושקץ יהיו לכם** לאסור את עירובם, כמה יהיה בו ויהא אסור עשר זוז ביהודה שהן עשר סלעים בגליל בגרב שמחזיק סאתים, דג טמא צירו אסור רבי יהודה אומר רביעית בסאתים, רבי יוסי אומר אחד בששה עשר בו. **[התה"מ = מלב"ם שם פב] (וי' שמ' יא,יא) ושקץ יהיו לכם**. אמר זה שנית שישארו שקץ. כל יערבו אותם עם טהורים לבטלם, ועל זה אמר **לכם** כי אם נתערב ע"י אחר (טט: אינו יהודי) בטל מדאו', ומזה משמע כמאן דאמר דאסור לבטל איסור מדאו'. זה מד'ת. והכמים אמרו שגם אם נתערב אוסר. ויש בזה ב' פירושים (פ"י דתרומות מ"ח). לדעת הר"ש מיירי שנתערב גוף הדג, ומ"ש כמה יהא בו עשר זוז וכו' דס"ל ד-בריה (שלימה) בטלה **בתתק"ס** (ובירושלמי שם מבואר החשבון) ומ"ש דג טמא צירו אסור הוא ענין אחר, ועז"א ר"י רביעית בסאתים. ובאר ב-**[חולין צט]** דאע"ג שר"י סובר מב"מ לא בטל ציר דגים דרבנן, ולדעת הרמב"ם הכל מיירי בציר דגים. ועכ"פ לכל הפי' הוא דרבנן, כי גם מה ד-בריה (שלימה) אינה בטלה הוא דרבנן. וע"כ שעיקר הכתוב לאסור לערב לכתחלה. או למ"ד שמדאו' מותר לבטל איסור הוא לאסור בענין שנותן טעם ע"י בישול וכדומה,

[תורה תמימה = תו"ת] (וי' שמ' יא,יא) יהינו ... אמר קרא יהיו בהווייתן יהיו^(א) [פסחים כ"ג א']:

[תו"ת הערה מא] מבואר מזה דכל השקלא וטריא הוא לענין איסור והיתר הנאה, ולא רק קנין ומכירה, ומה שתפס את המשנה ציירי חיות ועופות מותרים למוכרם, הוא משום דמשמע ליה דכיון דמותרים למוכרם ממילא מותרים בהנאה בכלל. ומבואר לפי"ז דמצה מה"ת להתרחק מהנאת שרצים וממילא בכלל שאסור לסחור בהם, ויש להעיר למה לא כתבו הפוסקים מפורש דהיתר הנאת שרצים הוא רק בדיעבד היינו שהעדר ההנאה תגרום לו היזק, אבל לכתחלה אסורה בהנאה, וכמו שעולה מסוגיית הגמ', ולמה זה כתבו רק הפרט ממסחר ואין בכלל זה שארי הנאות, עיין ב-**[רמב"ם פ"ח ה"טו ממאכלות וי"ד סי' קי"ז]**

(וי' שמ' יא,יא) ושקץ – טפחא בתפקיד שנוי מאיסור, היינו שישארו כל יערבו אותם עם טהורים לבטלם, **לכם** – אתנח כמגביל את האיסור של התערובות כי אם נתערב ע"י אחר (טט: אינו יהודי) בטל מדאו'. אבל חכמים אסרו תערובות גם ע"י אינם יהודים. ויש הנותנים שיעור לביטול בריה שלימה של איסור בתתק"ס (960) של טהורים. אבל בריה שלימה אינה בטלה מרבנן. **(וי' שמ' יא,יא) יהינו לכם** – מונח מרבה אתנח מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות בתערובות. המקיים עשה **(וי' שמ' יא,יא) ושקץ יהיו לכם** והלא תעשה **מבשרם לא תאכלו** מעיד על הבורא וקבלת עול מלכותו. כי **(וי' שמ' יא,יא) ושקץ יהיו לכם** – (סלוק) טפחא מונח אתנח מרמז להשתיכות הכתוב לקבוצת הפסוקים בתבנית הטעמים של (בר' א,א) מלמדת העיקר הראשון של הרמב"ם אמונה שלמה בקיום הבורא ומזה בחידוש הבריאה יש מאין. ובתבנית הטעמים של (דב' וא' ו,ד) שמע ישראל מלמדת העיקר השני של הרמב"ם אמונה שלמה ביחודות של הבורא ושאין בלתו, קבלת עול מלכות שמים.

[ספרא שם י] (וי' שמ' יא,יא) מבשרם ולא מן העצמות ולא מן הסנפירים שלהם, ואת נבלתם תשקצו להביא מן היבחושים שסיננן. **[תורה תמימה = תו"ת] (וי' שמ' יא,יא) מבשרם לא תאכלו** – ת"ר, ממשמע שנאמר אכול את שיש לו (טט:קשקשים וסנפירים), שומע אני אל תאכל את שאין לו, ולמה שנאן - לעבור עליו בעשה ולא תעשה^(א) **[חולין ס"ו ב']:**

